

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

- Ο ρόλος των οικολογικών και περιβαλλοντικών οργανώσεων στην Π.Ε.
- Προστασία της Φύσης και Π.Ε.
- WWF, Greenpeace, Ελλην. Εταιρεία Προστασίας της Φύσης, Ε.Ο.Ε., Σ.Π.Θ.Χ., Ε.Μ.Π.Μ.Φ., Ελλην. Εταιρεία Προστασίας Περιβάλλοντος και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Ε.Π.Π., Ε.Κ.Β.Υ., Αρκτούρος, Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης.
- Η "Εικόνα" κατά Νομαρχίες
- Συναντήσεις - Σεμινάρια - Ημερίδες
- Ειδήσεις - Ενημέρωση

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠ/ΣΗ

1. Ο ρόλος των οικολογικών και περιβαλλοντικών οργανώσεων στην Π.Ε (σελ. 3)
  2. Προστασία της Φύσης και Π.Ε. (σελ. 4)
  3. WWF (σελ. 4-5)
  4. Greenpeace (σελ. 5)
  5. Ε.Ο.Ε (σελ. 6-7)
  6. Ελληνική Εταιρεία Προστασίας Περιβάλλοντος και Πολιτιστικής Κληρονομιάς (σελ. 7)
  7. Ε.Μ.Π.Μ.Φ (σελ. 8)
  8. Σ.Π.Θ.Χ. (σελ. 8-9)
  9. Αρκούρος - Άρκτος (σελ. 9-10)
  10. Ε.π.π. (σελ. 10-11)
  11. Ε.Κ.Β.Υ. (σελ. 11)
  12. Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης (σελ. 11-12)
  13. Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης (σελ. 12)
- Συναντήσεις - Σεμινάρια - Ημερίδες (σελ. 13-14)
  - Αλληλογραφία (σελ. 14)
  - Η "εικόνα" κατά Νομαρχίες (σελ. 16-21)
  - Βιβλία - Εφημερίδες - Εκδόσεις (σελ. 22)
  - Ειδήσεις - Ενημέρωση (σελ. 23)

ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Παρακαλούμε τα μέλη της Π.Ε.Εκ.Π.Ε. να ανανεώσουν τη συνδρομή τους αποστέλλοντας επιταγή 5.000 δρχ. στις Διευθύνσεις των Παραρτημάτων που ανήκουν.

Π.Ε.Εκ.Π.Ε.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: Τ.Θ. 22 Δεξαμενή
Ανάβησος Αττικής
GR 190 13

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ: Τ.Θ. 50957
Θεσσαλονίκη 22
GR 540 14

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΒΡΟΥ: Καλαϊτζίδης Δημήτρης
Τηλ. 0551/37.937
26.083

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ: Ασημακόπουλος
Μάριος
Τηλ. 0741/71.817

«Για την ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»
ΤΕΥΧΟΣ 5 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 1995
ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
(Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.)

Τ.Θ. 50957 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 22 - GR 540 14
Τηλ: (031) 829 668, 916 779, 230 933
FAX: (031) 285 962

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΚΔΟΣΗΣ

Ελένη Τριανταφύλλου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Δέσποινα Σουβατζή

ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Καίτη Φραγκίσκου

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

Γαζίλα Νέτα, Γκόλιου Ρούλα,
Νικολάου Κώστας, Παπαδημητρίου Βάσω,
Σουβατζή Δέσποινα, Τσαλική Βέτα,
Φραγκίσκου Καίτη

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Παπαπαύλου Θόδωρος, Πρωτογέρου Ασπασία,
Σκαμπαρδώνης Σταμάτης
Τηλ. (01) 86 19 638, 96 20 971

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΒΡΟΥ

Καλαϊτζίδης Δημήτρης
Τηλ. (0551) 37 937, 26 083

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού ετήσια: 2.000 ΔΡΧ.
Εξωτερικού ετήσια: 3.000 ΔΡΧ.

ΕΠΙΤΑΓΕΣ - ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

«Για την ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»
Τ.Θ. 50957-ΘΕΣ/ΝΙΚΗ 22 -GR 540 14

Όσοι δεν μπορούν να γίνουν μέλη της Π.Ε.Εκ.Π.Ε. μπορούν να γίνουν συνδρομητές του εντύπου «για την ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ εκπαίδευση»

ΔΕΛΤΙΟ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: .....

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: .....

ΠΟΛΗ: ..... ΤΑΧ. ΚΩΔ. ....

ΤΗΛΕΦ./FAX: .....

ΘΕΛΩ ΝΑ ΓΙΝΩ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ ΣΤΟ «για την ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ εκπαίδευση»

Ετήσια Συνδρομή εσωτερικού: 2.000 δρχ.

Ετήσια Συνδρομή εξωτερικού: 3.000 δρχ.

Συνδρομή στήριξης: .....δρχ.

«Για την ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ εκπαίδευση»

Τ.Θ. 50957 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 22 GR 540 14

Λίγα Λόγια...

Επειδή ένα μεγάλο μέρος της δράσης των περιβαλλοντικών οργανώσεων αποτελεί η ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα προστασίας της Φύσης, έχουν παράγει σοβαρό και αξιόλογο υλικό, χρήσιμο στην εκπόνηση προγραμμάτων -Π.Ε., αλλά και ολόκληρα «πακέτα» εκπαιδευτικού υλικού, κατάλληλα οργανωμένα και σχεδιασμένα για χρήση από εκπαιδευτικούς στα σχολεία.

Γιαυτό και σ' αυτό το τεύχος προσπαθούμε να παρουσιάσουμε περιληπτικά τις δραστηριότητες κάθε περιβαλλοντικής οργάνωσης, τις σχετικές με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, ώστε να ενημερωθούν οι εκπαιδευτικοί για να μπορούν να αξιοποιήσουν όποιες πληροφορίες και δυνατότητες υπάρχουν. Επιπλέον συνεχίζουμε έτσι την καταγραφή των δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται γύρω από την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, όχι μόνο μέσα στο οργανωμένο σχολείο αλλά και από άλλους φορείς, που μαζί με μας ανησυχούν για το «κοινό» μας μέλλον. Περιμένουμε όμως, πέρα από την καταγραφή των δραστηριοτήτων των σχετικών με την Π.Ε. εντός και εκτός σχολείου, να καταγράψουμε και τις θεωρητικές αναζητήσεις των εκπαιδευτικών γύρω από αυτά τα δέματα, μέσα από την εμπλοκή τους και την πολύχρονη εμπειρία τους.

Η σύνταξη

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΩΝ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Όταν το 1972 στη Στοκχόλμη ξεκίνησε η συζήτηση για την ανάγκη δημιουργίας μιας παγκόσμιας Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης είχε ήδη προϋπάρξει ένα κίνημα υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος σε αναπτυσσόμενες βιομηχανικά κυρίως χώρες. Αν και περιορισμένο τότε το οικολογικό - περιβαλλοντικό κίνημα είχε αρκετά δυνατή φωνή που κατάφερε να φτάσει στα αυτιά των ιθυνόντων. Σήμερα, 23 χρόνια μετά, οικολογικές και περιβαλλοντικές οργανώσεις υπάρχουν σε εκατομμύρια μικρές και μεγάλες πόλεις σε όλο τον κόσμο που αγωνίζονται να αναδείξουν τοπικά και παγκόσμια περιβαλλοντικά προβλήματα. Αρκετά είναι τα βήματα που έχουν γίνει προς την κατεύθυνση της ευαισθητοποίησης των πολιτών, όμως ο δρόμος είναι ακόμα πολύ μακρύς για να έχουμε σημαντικά αποτελέσματα, μια και η ταχύτητα καταστροφής του περιβάλλοντος είναι μεγαλύτερη από αυτή της ευαισθητοποίησης των πολιτών και της λήψης αποτελεσματικών μέτρων.

Όλο και περισσότερα προβλήματα για την προστασία των ειδών και του πλανήτη γίνονται γνωστά και αυτό διότι υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι που με ευλάβεια και επιμονή εργάζονται προς αυτή την κατεύθυνση. Ένα σημαντικό θα έλεγα αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας είναι η είσοδος στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση των οικολογικών και περιβαλλοντικών σπουδών. Όλο και περισσότερο γίνεται σαφές ότι οι επιστήμονες πρέπει να έχουν γνώσεις και να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τους τον παράγοντα περιβάλλον. Αυτό βέβαια επιτεύχθηκε και μετά από την πολιτική πίεση που υπήρξε σε διάφορες χώρες από τα οικολογικά κόμματα και τις οικολογικές ομάδες που δρουν μέσα σε όλα τα κόμματα. Στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση η περιβαλλοντική εκπαίδευση χρησιμοποιώντας κατάλληλες παιδαγωγικές τεχνικές προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει τους μελλοντικούς πολίτες της γης σε ζητήματα που αφορούν τη ζωή τους. Για να έχει η ευαισθητοποίηση των μαθητών σε ζητήματα περιβάλλοντος τα καλύτερα αποτελέσματα, επιστρατεύθηκαν και επιστρατεύονται οι πιο σύγχρονες παιδαγωγικές μέθοδοι αλλά και τρόποι λειτουργίας μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Είναι δυνατόν να πείσουμε τους ανθρώπους να σεβαστούν τη φύση και τα ζώα, αν δεν τους πείσουμε παράλληλα ότι πρέπει να σέβονται τον ίδιο τον άνθρωπο; Μπορούμε να λύσουμε τα δύσκολα περιβαλλοντικά προβλήματα χωρίς συναίνεση και χωρίς να μάθουν οι άνθρωποι να συζητούν μεταξύ τους; Αυτά είναι μερικά ερωτήματα που στην περιβαλλοντική εκπαίδευση οφείλουν να απαντηθούν μέσα από την πράξη. Το ζητούμενο βέβαια είναι πάντα η αποκατάσταση και η προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

Είναι εύκολο λοιπόν να αλλάξει πορεία η σκέψη μας, όταν οι μέχρι τώρα συνήθειες μας αποδείχθηκαν καταστροφικές για το περιβάλλον; Πώς θα ξέσουμε ποιες πράξεις μας καταστρέφουν το περιβάλλον; Αρκεί μόνο η θέληση μας για να προστατέψουμε το περιβάλλον ή μήπως είναι απαραίτητη και η γνώση σε συγκεκριμένα ζητήματα αλλά με μία διαφορετική οπτική γωνία; Μήπως η έλλειψη της διαφορετικής αυτής οπτικής γωνίας είναι πιθανό να οδηγήσει στην παραπέρα καταστροφή του περιβάλλοντος και όχι στην προστασία του και μάλιστα στο όνομα της σωτηρίας του, Σ' αυτά τα καίρια ερωτήματα καλείται να απαντήσει κάθε εκπαιδευτικός που ασχολείται με την περιβαλλοντική εκπαίδευση και σ' αυτό το σημείο είναι που οι οικολογικές και περιβαλλοντικές οργανώσεις μπορούν να βοηθήσουν. Η ενασχόλησή τους με συγκεκριμένα θέματα και η διαφορετική οπτική τους γωνία (π.χ. στην ιεράρχηση των αξιών τους το περιβάλλον έρχεται πρώτο γιατί χρήζει άμεσης βοήθειας) είναι που μας βοηθά να συλλέξουμε και να αξιολογήσουμε τις απαιτούμενες πληροφορίες για την προστασία του περιβάλλοντος. Επίσης η εμπειρία τους στην ευαισθητοποίηση των πολιτών είναι μια πολύτιμη βοήθεια για τον κάθε εκπαιδευτικό. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση έχει ανάγκη από πρωτότυπες ιδέες, από ιδιαίτερη γνώση αλλά και από συνεργάτες που μπορούν να προσφέρουν αυτή τη γνώση. Γιαυτό θεωρούμε ότι οι οικολογικές - περιβαλλοντικές οργανώσεις είναι πολύτιμοι συνεργάτες των εκπαιδευτικών που ασχολούνται με την περιβαλλοντική εκπαίδευση και αυτό το έχουν αποδείξει οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί στην πράξη.

N. GAZILA

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ και ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Προστασία της Φύσης και

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

«Αιώνες επιστημονικής πλάνης τοποθέτησαν τον άνθρωπο στο βάθρο του τελειότερου όντος πάνω στη Γη. Αίγες μόνο δεκαετίες επισταμένης έρευνας, απέδειξαν ότι και το πιο μικροσκοπικό φυτό, ο πιο ατελής οργανισμός, συμβάλλει αποφασιστικά στη διατήρηση της ισορροπίας στη Φύση».

Διάσκεψη ΡΙΟ

Η απειλή κατά του Περιβάλλοντος είναι πραγματικότητα. Οι μεταβολές και οι καταστροφές που έγιναν από τον άνθρωπο, απειλούν να αλλοιώσουν ανεπανόρθωτα τον βασικό οικολογικό κύκλο, όπως τις περιόδους των βροχών και την κλιματολογική ισορροπία, που συνδέονται με την ίδια την ύπαρξη μας.

- Περισσότερα από 1.000 είδη ζώων και 25.000 φυτών από αυτά που γνωρίζουμε απειλούνται με αφανισμό.
- Το ένα πέμπτο των εδαφών έχει μετατραπεί σε έρημους. Η δυνατότητα της Γης να ικανοποιεί τις ανάγκες της ανθρωπότητας έχει ελαττωθεί επικίνδυνα.
- Δισεκατομμύρια τόνοι γόνιμης γης χάνονται κάθε χρόνο λόγω της διάβρωσης που οφείλεται στην εξάλειψη της φυτικής κάλυψης.
- Οι όξινες βροχές εξαιτίας της ρύπανσης έχουν καταστρέψει δάση και λίμνες.
- Οι πιο σπουδαίες περιοχές αλιείας στον κόσμο έχουν πρακτικά εξαντληθεί από την αλόγιστη και υπερβολική αλιεία.
- Η ρύπανση του αέρα και των υδάτων κάνει ήδη την επιβίωση στις μεγάλες πόλεις εφιαλτική.
- Οι ακτές μας τείνουν να καλυφθούν από τσιμέντο καταστρέφοντας βιότοπους.
- Η αλόγιστη ανάπτυξη χωρίς καμιά φροντίδα για το περι-

βάλλον καταστρέφει κάθε φυσικό πλούτο. Όλες αυτές οι απειλές στη βιόσφαιρα της Γης ήταν η αφορμή να δημιουργηθούν περιβαλλοντικές οργανώσεις παγκόσμιες και τοπικές που στοχεύουν στη μεταστροφή της αλόγιστης και καταστροφικής ανάπτυξης σε μια ανάπτυξη βιώσιμη και αειφορική.

Η στρατηγική τους δράση σ' αυτή την κατεύθυνση περιλαμβάνει:

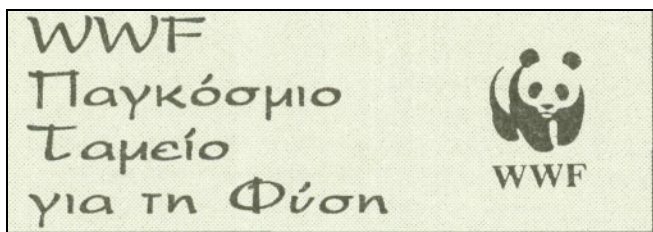
1. Τη διεξαγωγή προγραμμάτων μελέτης και τεκμηρίωσης σε διάφορους τομείς δράσης.
2. Την αντιμετώπιση γεγονότων που χρειάζονται άμεση επέμβαση.
3. Την αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού σε θέματα προστασίας της Φύσης.

Για να επιτευχθεί όμως βιώσιμη ανάπτυξη, η προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της αναπτυξιακής διαδικασίας. Αλλά για να προστατευθεί το περιβάλλον, η προληπτική προσέγγιση θα πρέπει να εφαρμόζεται ευρέως από όλα τα κράτη, σύμφωνα με τις δραστηριότητες τους (Διακήρυξη του Ρίο).

Γιαυτό σοβαρό κομμάτι της δράσης όλων των περιβαλλοντικών οργανώσεων έγινε η δημιουργία πληροφοριακού και εκπαιδευτικού υλικού και η υποστήριξη της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που βασικά στόχο έχει την αλλαγή σχέσης ανθρώπου-φύσης.

«Τελικά θα προστατέψουμε μόνο ό,τι αγαπάμε
θα αγαπήσουμε μόνο ό,τι καταλαβαίνουμε
θα καταλάβουμε μόνο ό,τι διδαχτούμε»
Μπάμπα Ντιούμ (Σνεγκαλέζος ποιητής)

Δέσποινα Σουβατζή

Από την ίδρυση του, το 1961, μέχρι σήμερα το WWF, το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση, έχει επενδύσει πάνω από 5.500 δισεκατομμύρια δρχ. σε περισσότερα από 6.000 προγράμματα σε 130 χώρες για τη διάσωση πολλών ειδών ζώων από τον αφανισμό, για την εξασφάλιση της προστασίας πολύτιμων βιότοπων, για τη δημιουργία και διαχείριση προστατευμένων περιοχών, κυρίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Με το έργο του για την προστασία της φύσης σε όλο τον

κόσμο το WWF:

- έχει απομακρύνει την απειλή αφανισμού για περισσότερα από 30 είδη ζώων
- έχει προωθήσει την ίδρυση και υποστήριξη της διαχείρισης πολλών σημαντικών εθνικών πάρκων
- έχει ξεκινήσει διεθνείς εκστρατείες για την προστασία των τροπικών δασών
- έχει προωθήσει την εφαρμογή σπουδαίων συνθηκών και διεθνών συμφωνιών.

ΤΟ WWF ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Από τον Φεβρουάριο του 1990 το WWF ίδρυσε γραφείο με μόνιμη αντιπροσωπεία στην Ελλάδα. Προγράμματα όμως έχουν χρηματοδοτηθεί από το 1969, με πρώτο την αναδάσωση του Υμηττού, δημιουργώντας έτσι ένα σημαντικό πνεύμονα πρασίνου κοντά στην πρωτεύουσα. Σήμερα το WWF στην Ελλάδα:

- προωθεί μελέτες και προγράμματα για τα απειλούμενα είδη (Caretta-caretta, μεσογειακή φώκια, καφέ αρκού-

δα, αρπακτικά πουλιά)

- ξεκινά εκστρατείες για την προστασία των οικοσυστημάτων (υγροβιότοποι)
- μελετά εναλλακτικά σχέδια ανάπτυξης των υγροβιότοπων (Ροδόπη, κοιλάδα Νέστου)
- εκπονεί προγράμματα μελέτης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή Αναπτυξιακών Προγραμμάτων στην Ελλάδα
- ελέγχει, μέσω του προγράμματος που ονομάζεται TRAF-PIO, την εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων για το εμπόριο απειλούμενων ειδών στην Ελλάδα.

ΤΟ WWF ΚΑΙ ΤΟ ΠΙΛΟΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Το WWF εκτός από την υποστήριξη προγραμμάτων προστασίας της Φύσης στοχεύει και στην ευαισθητοποίηση όλων των ανθρώπων και των κυβερνήσεων για τα Περιβαλλοντικά προβλήματα. Μέσα πάντα στα πλαίσια, άρχισε το 1992 την οργάνωση και εφαρμογή του Πιλοτικού «Προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για Δημοτικά Σχολεία» με χρηματοδότηση του Ιδρύματος Μποδοσάκη.

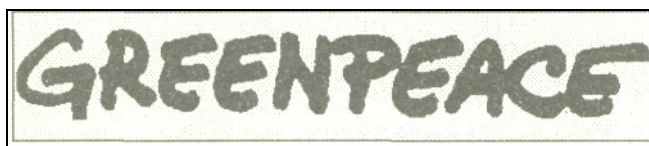
Η επιλογή της θεματογραφίας του Προγράμματος έγινε κατά τρόπο ώστε να καλύπτονται οι βασικές όψεις που συνθέτουν το περιβάλλον. Η ύλη αρθρώθηκε σε εννέα θεματικές ενότητες (αέρας, νερό, έδαφος, δάσος, θάλασσα, επιφανειακά νερά - υγροβιότοποι, αγροοικοσυστήματα, απειλούμενα είδη, η ζωή πάνω στη γη), κάθε μία από τις οποίες περιλαμβάνει έναν επιμορφωτικό οδηγό για τον εκπαιδευτικό καθώς και συνοδευτικές δραστηριότητες για τους μαθητές. Το Πρόγραμμα σχεδιάστηκε από Πανεπιστημιακούς δασκάλους και ειδικευμένους επιστήμονες και εκπονήθηκε σε τρεις διαδοχικές αλλά αλληλοσυμπληρούμενες φάσεις: Η πρώτη περιελάμβανε το σχεδιασμό και την εκπόνηση εκπαιδευτικού υλικού· η δεύτερη αφορούσε την εφαρμογή του προγράμματος σε πιλοτικά σχολεία και τη διαδικασία αξιολόγησης του· και η τρίτη αφορά την τελική διαμόρφωση και έκδοση του εκπαιδευτικού υλικού, - φάση που σήμερα διανύει το πρόγραμμα - ώστε να δοθεί τελικά στο ΥΠΕΠΘ για χρήση από τους εκπαιδευτικούς.

Το γενικό συντονισμό και την επίβλεψη του προγράμματος του WWF Ελλάς είχαν η Ευγενία Φλογαίτη, Νικόλ Μαγκλιβέρα και Λίτσα Μέρτζιου.

Αυτή τη στιγμή δρομολογείται άλλο ένα πρόγραμμα σε συνεργασία με τα WWF Ιταλίας και Ισπανίας. Το θέμα του νέου προγράμματος είναι τα Μεσογειακά Δάση, και απευθύνεται στους μαθητές του Γυμνασίου. Η πιλοτική εφαρμογή θα γίνει στην περιοχή Αττικής, το δεύτερο εξάμηνο της σχολ. χρονιάς 1995-96. Η τελική έκδοση του εκπαιδευτικού υλικού προβλέπεται για τη χρονιά 1996-97.

Το τμήμα Π.Ε. του WWF Ελλάς ανταποκρίνεται σε όλες τις αιτήσεις των εκπαιδευτικών για αποστολή έντυπου υλικού και για παρουσιάσεις διαφανειών σε σχολεία, αν αυτό είναι εφικτό. Απευθυνθείτε στη Διεύθυνση:
WWF - Ελλάς

**Ασκληπιού 14, 106 80 Αθήνα
Τηλ. 36.34.661 · FaX. 36.23.342**

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η GREENPEACE

Η Greenpeace είναι η μεγαλύτερη και η πιο δυναμική περιβαλλοντική οργάνωση στον κόσμο. Έχει γραφεία σε 30 χώρες και περίπου 5 εκατομμύρια υποστηρικτές. Ξεκίνησε και έγινε γνωστή με τις εκστρατείες της εναντίον των πυρηνικών όπλων, με τους αγώνες για τη σωτηρία της Ανταρκτι-

κής, με τις επιχειρήσεις για το σταμάτημα της φαλινοθηρίας στους ωκεανούς. Στη συνέχεια επεκτάθηκε και σε άλλα θέματα όπως είναι το εμπόριο τοξικών αποβλήτων και η απόρριψη τους στη θάλασσα, η ατμοσφαιρική ρύπανση, το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Τελευταία ανέπτυξε ιδιαίτερη δραστηριότητα σε χερσαία οικολογικά προβλήματα με έμφαση στη διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας στον πλανήτη και την προστασία των τροπικών δασών. Εκτός από τα παραπάνω, η Greenpeace αναγνωρίζει την ιδιαιτερότητα των γεωγραφικών περιοχών. Ανάμεσα σ' αυτές η Μεσόγειος: μια κλειστή θάλασσα με θαυμάσιο κλίμα, μακράιωνη ιστορία και σπουδαίο πολιτισμό. Στα 20 χρόνια της ιστορίας της η Greenpeace, έχει να παρουσιάσει σημαντικές επιτυχίες και μια δράση βασισμένη σε τρεις θεμελιώδεις αρχές: την αρχή της μη βίας, την αρχή της ανεξαρτησίας από κόμματα και οικονομικά συμφέροντα και την αρχή της άμεσης δράσης. Ακτιβιστές και μέλη της οργάνωσης έχουν ταξιδέψει μέσα στα πεδία των πυρηνικών δοκιμών, έχουν μπει μπροστά στα καμάκια των φαλινοθηρικών, έχουν κρεμαστεί σε καμινάδες εργοστασίων, έχουν σταματήσει πλοία με τοξικά, έχουν αποκαλύψει πυρηνικά σκάνδαλα, έχουν δεθεί με αλυσίδες μπροστά σε κυβερνητικά κτίρια, έχουν κινητοποιήσει πολίτες σε κάθε γωνιά της Γης. Στόχος ήταν τις περισσότερες φορές να βγει στο φως η κρυμμένη πλευρά της πραγματικότητας, αυτή που συνήθως η επίσημη πολιτική φροντίζει να αποκρύψει.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΗΣ GREENPEACE

Στην Ελλάδα η Greenpeace φέρνει μια καινούργια αντίληψη για την περιβαλλοντική δράση. Το ελληνικό γραφείο, που άνοιξε επίσημα τον Απρίλιο του 1991, καλείται να μεταφέρει τη διεθνή πείρα και πρακτική της οργάνωσης στις ιδιαίτερες συνθήκες της χώρας.

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Το Ελληνικό γραφείο της Greenpeace εδίδει το διμηνιαίο έντυπο «Ταράζοντας τα νερά» με το οποίο ενημερώνει για τις δραστηριότητες της οργάνωσης καθώς και για τα οικολογικά θέματα και προβλήματα.

ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ:

- **Η οικονομία του πετρελαίου.**
- Παιχνίδια με τη φωτιά. Αναφέρεται στα εργοστάσια καύσης αποβλήτων και στα περιβαλλοντικά προβλήματα που δημιουργούν.
- **Η ρύπανση της θάλασσας από το πετρέλαιο.**
- Θάνατος σε μικρές δόσεις. Αναφέρεται στις επιπτώσεις των οργανοχλωριωμένων ενώσεων στα υδάτινα οικοσυστήματα και στη γεωγραφική εξάπλωση της ρύπανσης που προκαλούν.
- **P.V.C. Μεταμφιεσμένα τοξικά απόβλητα.**
- **Η καταστροφή του όζοντος.**

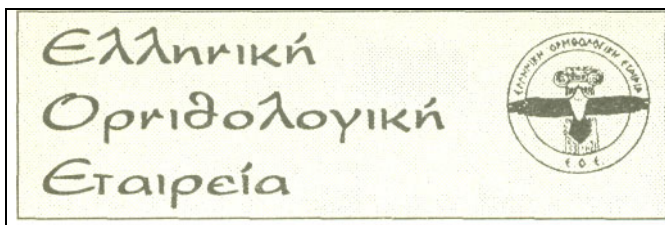
Οι παραπάνω εκδόσεις δεν κυκλοφορούν στο εμπόριο. Μπορούν να τις προμηθευτούν οι υποστηρικτές της οργάνωσης είτε απευθείας από τα γραφεία της είτε ταχυδρομικά με αντικαταβολή.

Τελευταία κυκλοφόρησαν και τρία βιβλία της οργάνωσης από τις εκδόσεις Καστανιώτη

- Η ιστορία της GREENPEACE
- Μεταφορές και περιβάλλον
- Φόρος στην ενέργεια.

Η οργάνωση μας πληροφορεί ότι δεν είναι σε θέση να οργανώνει ενημερωτικές εκδηλώσεις για τους μαθητές και το κοινό, αλλά το έντυπο υλικό που εκδίδει και που είναι χρήσιμο βοήθημα μπορεί κανείς να το προμηθευτεί από τα γραφεία της:

**Καλλιδρομίου 44, 114 73 Αθήνα,
τηλ. 36 40 774, 36 40 775 FAX: 36 04 008**

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΕΟΕ) είναι μη κερδοσκοπικό σωματείο και ιδρύθηκε το 1982. Είναι ο μόνος στην Ελλάδα μη κυβερνητικός φορέας που ασχολείται αποκλειστικά με την προστασία των άγριων πουλιών και των βιοτόπων τους. Το Δεκέμβριο του 1993 βραβεύτηκε με το βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών για τη σημαντική συνεισφορά της, εδώ και 12 χρόνια, στην προστασία των πουλιών και των βιοτόπων τους και γενικότερα στην Προστασία του Ελληνικού Φυσικού Περιβάλλοντος.

Σκοποί της εταιρείας είναι:

- Η μελέτη και προστασία των πουλιών και των βιοτόπων τους στη χώρα μας, που είναι ένα από τα τελευταία καταφύγια άγριας ζωής στην Ευρώπη.
- Η προώθηση αυτών των στόχων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα σε συνεργασία με τις αντίστοιχες ορνιθολογικές εταιρείες της Ευρώπης
- Η ενημέρωση και εκπαίδευση του κοινού σε όλα τα θέματα που αφορούν τα πουλιά της Ελλάδας ώστε να μπορούν όλοι, μικροί και μεγάλοι, να χαίρονται την ομορφιά τους και να τα προστατεύουν αποτελεσματικά.

Κύριες δραστηριότητες της ΕΟΕ

Για να επιτύχει τους σκοπούς της, η ΕΟΕ δραστηριοποιείται σε πολλούς τομείς όπως:

Η μελέτη ειδών και βιοτόπων

- Η ΕΟΕ συγκεντρώνει ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΝΙΘΟΠΑΝΙΔΑ που είναι μια από τις πλουσιότερες στην Ευρώπη. Μέχρι σήμερα στην Ελλάδα έχουν παρατηρηθεί 408 είδη πουλιών, 260 από τα οποία φωλιάζουν στη χώρα μας.
- Διεξάγει ΜΕΣΟΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΜΕΤΡΗΣΕΙΣ ΥΔΡΟΒΙΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ. Η ΕΟΕ οργανώνει κάθε χρόνο, από το 1985 μέχρι σήμερα, μεσοχειμωνιάτικες καταμετρήσεις υδρόβιων πουλιών σε όλους τους σημαντικούς ελληνικούς υγροτόπους. Η επεξεργασία των στοιχείων που συγκεντρώνονται δίνει πολύτιμες πληροφορίες για την πληθυσμιακή κατάσταση των ειδών αυτών στη χώρα μας.
- Έχει ιδρύσει και λειτουργεί από το 1984 το ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΧΗΜΑ ΔΑΚΤΥΛΙΩΣΗΣ ΠΟΥΛΙΩΝ (ΕΣΔΠ). Η δακτυλίωση, δηλαδή η τοποθέτηση ενός μεταλλικού δαχτυλιδίου με χαρακτηριστικά κώδικα στοιχεία στο πόδι του πουλιού, είναι από τις πιο βασικές και αποτελεσματικές επιστημονικές μεθόδους μελέτης των πουλιών και ιδιαίτερα της μετανάστευσης τους. Μέχρι σήμερα διεξήγαγε 2 προγράμματα με χρηματοδότηση από την ΕΟΚ και το ΥΠΕΧΩΔΕ.
- Εκτελεί ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ, όπως των αποικιών κικρινεζιών και των πελαργών που φωλιάζουν στην Ελλάδα και ένα πρόγραμμα απογραφής ειδών ευρείας κατανομής.

Η προστασία ειδών και βιοτόπων

Η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία:

- Παρακολουθεί και προστατεύει τις ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ ΠΕΡΙΟΧΕΣ της χώρας μας. 113 Σημαντικές για τα Πουλιά Περιοχές έχουν εντοπισθεί στην Ελλάδα από το Διεθνές Συμβούλιο για τη Διατήρηση των Πουλιών (ICBP), σε συνεργασία με την ΕΟΕ. Η ΕΟΕ συγκεντρώνει στοιχεία για τις περιοχές και δρα για την προστασία τους στα πλαίσια πανευρωπαϊκού προγράμματος που συντονίζεται από την Birdlife International (πρώην ICBP).
- Παρακολουθεί συστηματικά από το 1988 Απειλούμενες

Περιοχές της Ελλάδας, όπως τους υγροτόπους Μεσολογίου, Αμβρακικού, Καλαμά, Έβρου, Αζιού-Λουδία-Αλιάκμονα, Αλυκής Κίτρους, Βόλβης, Κερκίνης και τους υγροτόπους της Θράκης.

- Συμβάλλει στον προβληματισμό για την ορθή διαχείριση των υδατικών πόρων της Ελλάδας, που τα τελευταία χρόνια αναδεικνύεται σε θέμα μεγάλης σημασίας και άμεσης προτεραιότητας, με την εκπόνηση και έκδοση μελετών σχετικά με τις περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις διαφόρων έργων, όπως η εκτροπή του Αχελώου, η εκτροπή του Εύηνου για την υδροδότηση του Λεκανοπεδίου της Αττικής και η κατασκευή φραγμάτων στον ποταμό Νέστο.
- Παρακολουθεί τις Επιπτώσεις της Εφαρμογής των Διαρθρωτικών Ταμείων σε σημαντικούς βιοτόπους της Ελλάδας,
- Προτείνει εναλλακτικές λύσεις για τη φυσική αποκατάσταση υποβαθμισμένων περιοχών, όπως η δημιουργία Φυσικού Πάρκου και Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Ενημέρωσης στο Δέλτα του Ιλισσού (που έχει μεγάλη απήχηση).
- Μελετά και προτείνει μέτρα προστασίας περιοχών μεγάλης σημασίας για τους κατοίκους του Λεκανοπεδίου Αττικής, όπως ο Υμηττός.
- Εκτελεί προγράμματα προστασίας και φύλαξης ειδών. Από το 1985, η ΕΟΕ έχει πραγματοποιήσει πολλά προγράμματα προστασίας ειδών ή και φύλαξης αποικιών σε πολλές περιοχές της Ελλάδας, όπως της αποικίας των Αργυροπελεκάνων στον Αμβρακικό Κόλπο, της μικτής αποικίας Ερωδιών στο Πόρτο-Λάγος, των ειδών Λεπτοπόμτα και Νανόχηνα στο Δέλτα του Έβρου καθώς και των ειδών Θαλασσαετός, Αργυροτσικνιάς και Λαγγόνα.

Η Περιβαλλοντική εκπαίδευση και ενημέρωση του κοινού

Η ΕΟΕ επιδιώκει την όσο το δυνατόν ευρύτερη διάδοση της ιδέας της αγάπης για τα πουλιά και της ανάγκης προστασίας τους. Για το σκοπό αυτό:

- Εκδίδει και διανέμει επιστημονικά βιβλία, βιβλία για παιδιά και δασκάλους, φυλλάδια, αφίσες, αυτοκόλλητα και άλλο πληροφοριακό υλικό για την κατανόηση της σημασίας των πουλιών και της ανάγκης προστασίας των ειδών και των βιοτόπων τους.
- Οργανώνει προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε σχολεία (όπως της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης, της Άρτας και της Πρέβεζας), εκστρατείες για τον ορθολογικό έλεγχο του κυνηγιού και για τα αρπακτικά πουλιά, ομιλίες και προβολές διαφανειών σε διάφορες εκδηλώσεις, παίρνει μέρος σε εκθέσεις βιβλίου, σε συνέδρια, συζητήσεις στοργυλλής τραπέζης, οργανώνει εκδρομές με ορνιθολογικό και περιβαλλοντικό ενδιαφέρον και, γενικά, χρησιμοποιεί κάθε πρόσφορο μέσο για να επικοινωνήσει με το κοινό.

Πιο συγκεκριμένα η δραστηριότητα της ΕΟΕ γύρω από την Περιβαλλοντική Εκπ/ση, όπως μας πληροφορεί, αναλυτικά έχει ως εξής:

Η ΕΟΕ έχοντας σαν κύριο στόχο τη μελέτη και προστασία των πουλιών και των βιοτόπων τους, έχει θέσει ως βασική προτεραιότητα την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση που θεωρεί «θεμέλιο λίθο» στην υπόθεση της προστασίας του περιβάλλοντος. Συγκεντρώνοντας σημαντικές πληροφορίες από τη μελέτη της ελληνικής ορνιθοπανίδας αλλά και τους κινδύνους που την απειλούν, η ΕΟΕ επιθυμεί στη συνέχεια να μεταδώσει τις γνώσεις στους μαθητές. Για το σκοπό αυτό έχει οργανώσει και διεξάγει συγκεκριμένα προγράμματα Π.Ε. σε σχολεία της περιοχής Β. Αμβρακικού (1986-1989) και του Δήμου Πρέβεζας (Δεκ. 1989 - Ιουν. 1990). Εξάλλου κατά τη διάρκεια της «Ενημερωτικής Καμπάνιας για τα Αρπακτικά Πουλιά» (Νοεμ. 1988-Σεπ. 1989) έγιναν δεκάδες παρουσιάσεις σε διάφορα σημεία της Ελλάδας.

Πολλές εκδηλώσεις έχουν γίνει επίσης στα πλαίσια περιστα-

σιακών συνεργασιών με σχολεία που ζήτησαν την παρουσία μας.

Ο πιο συνηθισμένος τρόπος που παρουσιάζουμε τα θέματα μας είναι η προβολή σειράς διαφανειών (slides) με συγκεκριμένη θεματολογία (π.χ. αρπακτικά πουλιά, πουλιά των υγροτόπων κ.λ.π.). Σε αρκετές περιπτώσεις οι προβολές συνδυάζονται με ξενάγηση σε βιότοπους, παρατήρηση πουλιών στη φύση, παιχνίδια κ.λ.π.

Η ΕΟΕ σκοπεύει να εκδώσει ειδικούς «οδηγούς για εκπαιδευτικούς».

Αυτή τη στιγμή όμως δεν έχει ειδικό εκπαιδευτικό πακέτο έντυπου υλικού, αλλά μεταξύ των εκδόσεων της εταιρείας υπάρχουν ενδιαφέροντα για τους εκπαιδευτικούς έντυπα:

- Το βιβλίο που πρόσφατα εξέδωσε «Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά της Ελλάδας». Πρόκειται να μοιραστεί σε όλους τους υπευθύνους Π.Ε. των νομαρχιών. Το βιβλίο περιέχει πληροφορίες για τις 113 περιοχές της Ελλάδας που είναι σημαντικές για την επιβίωση των πουλιών.

- Το μικρό βιβλίο «Το Πρώτο μου Βιβλίο για τα Πουλιά» (συνεργασία των: Υπουργείου Γεωργίας - Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας - Διεθνούς Συμβουλίου για την Προστασία των Πουλιών) παρουσιάζει 96 έγχρωμες και καλάσθητες εικόνες πουλιών που ζουν στην Ελλάδα.

- Φυλλάδιο: «Οι Πελαργοί». Με 24 καταποτιστικές σελίδες που αφορούν στους πιο εντυπωσιακούς συγκατακοίτους του ανθρώπου.

- Δύο αφίσες που απεικονίζουν σε φωτογραφία ένα θαλασσοπούλι (Καστανοκέφαλος Γλάρος) και ένα μικροπούλι (Γαλαζοπαπαδίτσα) αντίστοιχα.

Ο χώρος της ΕΟΕ

Η ΕΟΕ συνεργάζεται με το Birdlife International, που είναι η Παγκόσμια Ένωση Ορνιθολογικών Εταιρειών και είναι μέλος του Ευρωπαϊκού Γραφείου Περιβάλλοντος (ΕΕΒ) και της Διεθνούς Ένωσης για την Προστασία των Παράκτιων Περιοχών (ΕΥΣΚ). Είναι επίσης ιδρυτικό μέλος της Εταιρείας Προστασίας Πρεσπών (ΕΠΠ) που ιδρύθηκε το 1990 από 7 περιβαλλοντικές οργανώσεις με σκοπό την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής.

Οικονομικοί πόροι της ΕΟΕ

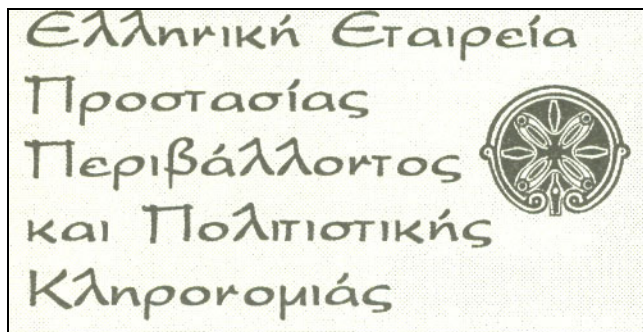
Η ΕΟΕ στηρίζεται οικονομικά κυρίως στις συνδρομές των μελών της, στις πωλήσεις των εκδόσεων της και σε χορηγίες και δωρεές από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Περισσότερες πληροφορίες για τα πουλιά της Ελλάδας και τις δραστηριότητες της ΕΟΕ μπορείτε να ζητήσετε από την:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ,

Εμ. Μπενάκη 53, 106 81 Αθήνα, Τηλ. /Φαξ : 38 11 271

Όποιος ενδιαφέρεται για το έντυπο υλικό της ΕΟΕ μπορεί να απευθύνεται στα γραφεία της στην προαναφερόμενη διεύθυνση. Στέλνονται και επί αντικαταβολή.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Προστασίας του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς ιδρύθηκε το 1972 και λειτουργεί ως κοινωφελές Σωματείο με στόχο να τονώσει το ενδιαφέ-

ρον των Ελλήνων για την αξία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, τη σημασία της οικολογικής ισορροπίας και την ανάγκη ενεργού προστασίας του περιβάλλοντος. Η από ετών ομάδα μελών της Ε.Ε. της Θεσσαλονίκης συγκροτήθηκε το 1990 σε πλήρες παράρτημα. Το έργο της Ε.Ε. βασίζεται κυρίως στην εθελοντική προσφορά γνώσεων, εργασίας και πόρων των μελών της και χωρίζεται σε πέντε μεγάλους τομείς:

1. Προστασία αρχιτεκτονικής κληρονομιάς με αναστηλωτικά έργα:

Πολλές επεμβάσεις ανάγκης, λειτουργία επί εξαετία γραφείου Αρχιτεκτονικών συμβουλών στις Κυκλάδες, έκδοση Λευκώματος Συνασού Καππαδοκίας, βιβλίων κτλ.

2. Ενίσχυση προστασίας φυσικού περιβάλλοντος:

Έκτισε, εξόπλισε και λειτουργεί το Βιολογικό Σταθμό Ερευνών στον Εθνικό Δρυμό Πρεσπών, όπου εκπόνησε σχετικό εκπαιδευτικό και διαχειριστικό πρόγραμμα και σειρά ερευνών. Πρόγραμμα μελέτης της ρύπανσης του κόλπου Ελευσίνας. Διοργάνωσε Συνέδριο για Δασικές Πυρκαγιές.

- Από το 1991 έχει αναλάβει την εκπόνηση προγραμμάτων για την Προστασία και Διαχείριση των υγροβιότοπων Αμβρακικού, Λίμνης Μητρικού καθώς επίσης και την κατάστρωση Εθνικού Προγράμματος Προστασίας της Μεσογειακής Φώκιας και της ευαίσθητης περιοχής της Βορείων Σποράδων.

- Εκτελεί το Πρόγραμμα «1000 Κοινότητες για το Περιβάλλον της Ευρώπης» με σκοπό την εισαγωγή περιβαλλοντικής πολιτικής σε επίπεδο Δήμων και Κοινοτήτων.

3. Εκστρατείες για ευαισθητοποίηση του κοινού και Αρχών:

Με εκδηλώσεις, διαλέξεις, προβολές ταινιών, εκθέσεις, σεμινάρια, δημόσιες συζητήσεις και συνεντεύξεις τύπου και με κυκλοφορία posters, αυτοκόλλητων και δελτίων τύπου. Απέτρεψε επιζημία για το περιβάλλον έργα (βλ. Μέθανα, Πύλος, Αράχωβα, Ναός Αφαιάς, Φηρά Σαντορίνης, Ριζάρειος, αποτροπή εγκατάστασης του εργοστασίου Αλουμινίας στους Δελφούς). Προτάσεις θεσμικού πλαισίου και νομοσχεδίων καθώς και έρευνα τρόπου εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην Ελλάδα.

4. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση:

Με χορήγηση μεταπτυχιακών υποτροφιών στο εξωτερικό με πόρους του National Trust for Greece, παραγωγή και διανομή σε 4.000 σχολεία ταινίας σταθερών εικόνων, πρόγραμμα για την Πρέσπα στα σχολεία Ν. Φλωρίνης, πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε συνεργασία με Υπ. Παιδείας και Ν. Γενιάς, οργάνωση εκπαιδευτικών οικολογικών θερινών κατασκηνώσεων.

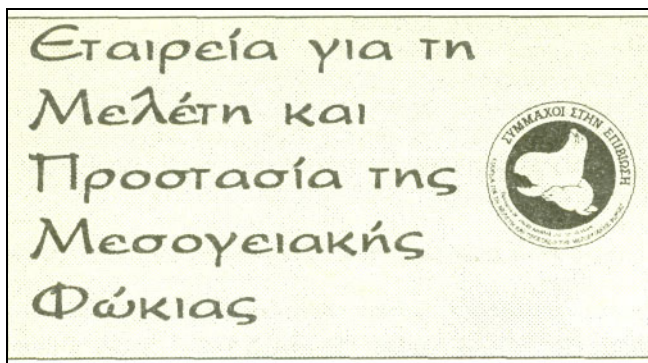
5. Διεθνής δράση:

Μετέχει ενεργά στις σημαντικότερες διεθνείς οργανώσεις. Έχει παρουσιάσει μεγάλο αριθμό εισηγήσεων και προτάσεων σε πολλά σημαντικά διεθνή συνέδρια. Υπεύθυνη για την ελληνική έκδοση του Δελτίου ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ του ΕΕΒ. Έχει κοινά προγράμματα με τις στενά συνεργαζόμενες αδελφές οργανώσεις της στις ΗΠΑ και στη Μεγάλη Βρετανία. Η Εταιρεία εκδίδει τριμηνιαίο ενημερωτικό δελτίο. Τόσο τα κεντρικά της γραφεία όσο και το παράρτημα της Θεσσαλονίκης συνεργάζονται με σχολεία και κατασκηνώσεις για την ευαισθητοποίηση των μαθητών σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η διεύθυνση της Ε.Ε. είναι:

**Τριπόδων 28, Πλάκα, 105 58 Αθήνα
Τηλ. 32.25.245, 32.26.693, Fax: 32.25.240**

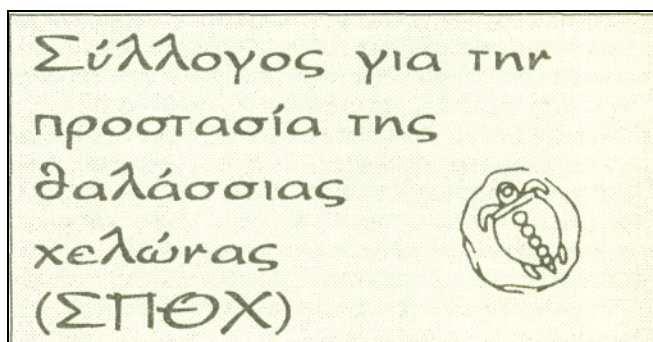
Η Εταιρεία για τη Μελέτη και Προστασία της Μεσογειακής Φώκιας από την αρχή της λειτουργίας της συμπεριέλαβε στις βασικές της προτεραιότητες την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση με στόχο την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των μαθητών, όχι μόνο σε ό,τι αφορά τη Μεσογειακή φώκια, αλλά και σε γενικότερα θέματα προστασίας κυρίως του ελληνικού χώρου. Μέχρι σήμερα έχει εκπονήσει 3 προγράμματα Π.Ε.:

- A. Το πρώτο πρόγραμμα γίνεται για τα σχολεία Α/θμιας και Β/θμιας του νομού Αττικής και περιλαμβάνει προβολή διαφανειών, συζήτηση με τους μαθητές και διανομή έντυπου εκπαιδευτικού υλικού. Το θέμα της προβολής είναι η Μεσογειακή φώκια και η υποβάθμιση του θαλάσσιου περιβάλλοντος (ρύπανση, μόλυνση, υπεραλιεία). Διαρκεί μία (1) διδακτική ώρα και παρουσιάζεται σε ομάδες των 30-50 ατόμων. Από τη φετινή σχολική χρονιά, 1994-1995, θα φιλοξενηθεί στο Ζωολογικό Μουσείο του Βιολογικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Αθηνών, στα Ιλίσια, όπου θα γίνονται καθημερινά 2 προβολές.
- B. Το δεύτερο πρόγραμμα αφορά στα σχολεία των παράκτιων και νησιωτικών περιοχών και ξεκίνησε το Φεβρουάριο του 1993. Μέχρι σήμερα παρουσιάστηκε σε δεκαοκτώ (18) επιλεγμένες περιοχές: Χαλκιδική, Λακωνία, Σύρο, Μήλο, Κίμωλο, Χίο, Ψαρά, Κεφαλλονιά, Θάσο και Λέσβο. Το ίδιο πρόγραμμα είχε παρουσιαστεί το 1990 στις Β. Σποράδες, Σκιάθο, Σκόπελο και Αλόνησο, επειδή η περιοχή θεωρείται ο σημαντικότερος βιότοπος της Μεσογειακής φώκιας στη Μεσόγειο. Η μεθοδολογία και τα θέματα είναι ίδια με εκείνα του προγράμματος Α.
- Γ. Το τρίτο πρόγραμμα Π.Ε., με τίτλο «Παιχνίδι και Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση», ξεκίνησε το Νοέμβριο του 1992 και ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 1994. Το πρόγραμμα αυτό βασίστηκε στην επαφή με την ίδια ομάδα παιδιών για 3 συνεχόμενες ημέρες. Η πρώτη ημέρα περιλάμβανε στοιχεία Θεατρικού Παιχνιδιού (αυτοσχεδιασμούς, ασκήσεις σωματικής έκφρασης, κινητικά παιχνίδια κ.ά.) με θέματα από το θαλάσσιο περιβάλλον. Τη δεύτερη ημέρα γινόταν η προβολή των διαφανειών και η συζήτηση με τους μαθητές, όπου, μέσα από το «παιχνίδι των ρόλων», υποδύονταν ψαράδες, φώκιες, πλοιοκτήτες κ.ά. Την τρίτη ημέρα γινόταν ένα ομαδικό εργαστήριο ζωγραφικής, κολάζ και κατασκευών, σε μια απόπειρα να αποτυπώσουν τα παιδιά τις εντυπώσεις τους και να προτείνουν λύσεις σε όλα όσα τα απασχολούσαν. Το εύρος των θεμάτων με τα οποία ασχολήθηκαν (απόβλητα, τροφικές αλυσίδες, ένας ζωντανός βυθός, ρύπανση της ατμόσφαιρας κ.ά.) δείχνει ότι πετύχαμε το σκοπό μας, χρησιμοποιώντας δηλ. τη Μεσογειακή φώκια σαν παράδειγμα να τα ευαισθητοποιήσουμε και σε άλλα θέματα.

Συνολικά από το 1989 μέχρι σήμερα τα εκπαιδευτικά προγράμματα της ΕΜΠΜΦ έχουν παρακολουθήσει 55.000 μαθητές.

Το υλικό που διαθέτουμε, για τα παιδιά όλων των βαθμίδων αλλά και τους εκπαιδευτικούς, είναι βιβλία-κόμικς που δίνουν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για τη Μεσογειακή

φώκια και είναι σε ασπρόμαυρο χαρτί, για να μπορούν να ζωγραφιστούν από τα παιδιά του δημοτικού. Επίσης, για τους μαθητές της πρωτοβάθμιας, υπάρχει ένα δίφυλλο ερωτηματολόγιο με σταυρόλεξα, αινίγματα κ.ά. πάνω στο οποίο μπορούν να εργαστούν μαζί με το δάσκαλο τους. Το υλικό αυτό μπορούν να προμηθευθούν όλοι οι ενδιαφερόμενοι από τα γραφεία μας Σολωμού 52,104 32 Αθήνα, 4ος όροφος, 9 π.μ. - 5 μ.μ., τηλ. 01/52.22.888, 38.44.164, Fax: 52.22.450. Εκτός από αυτό το υλικό υπάρχει και η δανειστική βαλίτσα «Ζωή στις ακτές», η οποία διατίθεται από το Σύλλογο της θαλάσσιας χελώνας (Τηλ. 01/38.44.146) που περιλαμβάνει μια σειρά διαφανειών για τη Μεσογειακή φώκια και ένα επεξηγηματικό κείμενο για τον εκπαιδευτικό.

Ο Σ.Π.Θ.Χ. είναι μη κερδοσκοπικό Σωματείο. Ιδρύθηκε το 1983 με σκοπό την έρευνα και την προστασία των θαλασσίων χελωνών και την ενημέρωση των αρμοδίων φορέων και κοινού.

Αναπτύσσει προγράμματα ερευνητικά με την καταγραφή της αναπαραγωγικής δραστηριότητας της χελώνας, ενημερωτικά με εκδόσεις και παρουσιάσεις στο ευρύ κοινό και διαχειριστικά με εκκολαπτήρια, προστασία φωλιών, περίθαλψη κ.ά.

Στο πλαίσιο της ενημέρωσης έχει ξεκινήσει από το 1985 πρόγραμμα περιβαλλοντικής αγωγής (εγκύκλιοι ΥΕΠΘ Π / 87 / 598/23.10.86, Γ2/101/4.1.91. Φ18/1Γ1/26/11.1.94 κ.ά.).

Στόχοι του προγράμματος είναι η ανακάλυψη της χαράς της γνώσης, η κατανόηση των λειτουργιών της φύσης, η προσπάθεια εφαρμογής εναλλακτικών μαθησιακών μεθόδων, και η συνειδητοποίηση της ευθύνης που έχει ο σύγχρονος άνθρωπος για την υποβάθμιση του περιβάλλοντος καθώς και η δραστηριοποίηση για την προστασία του.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΧΕΛΩΝΑΣ

1. Ζωντανές παρουσιάσεις

Γίνονται δωρεάν από ερευνητές-μέλη του Συλλόγου. Απευθύνονται σε όλες τις βαθμίδες των μαθητών, διαρκούν 2 διδακτικές ώρες και η ομάδα που λαμβάνει μέρος κάθε φορά δεν πρέπει να ξεπερνάει τα 50 άτομα (δύο τμήματα). **Απαιτούνται:** Επιστολή του Σχολείου προς τον ΣΠΘΧ με την οποία θα ζητάται η παρουσίαση, καλά συσκοτιζόμενη αίθουσα, προβολέας διαφανειών, οθόνη, προαιρετικά βίντεο και τηλεόραση. Για περιοχές εκτός Αττικής απαιτείται και η κάλυψη των εξόδων (εισιτήρια, διαμονή) δύο ερευνητών που θα κάνουν την παρουσίαση.

2. Δανεισμός Φορητών Προγραμμάτων

Υπάρχουν δύο φορητά προγράμματα «Η ΒΑΛΙΤΣΑ ΤΗΣ ΧΕΛΩΝΑΣ» και «Η ΖΩΗ ΣΤΙΣ ΑΚΤΕΣ». Τα προγράμματα αυτά δανείζονται από το Σύλλογο δωρεάν, παρουσιάζονται από τον εκπαιδευτικό και η διάρκεια τους είναι 2 διδακτικές ώρες το καθένα. Η «Βαλίτσα της Χελώνας» απευθύνεται σε όλες τις ηλικίες των μαθητών και «Η Ζωή στις ακτές» σε μαθητές 10-18 ετών. Τα φορητά προγράμματα περιέχουν σειρές διαφανειών με τα αντίστοιχα κείμενα, βιντεοταινία, μαγνητοταινία,

ερωτηματολόγιο, δραστηριότητες, φωτογραφική έκθεση, οδηγίες για τον εκπαιδευτικό κ.ά.

Απαιούνται: Επιστολή του σχολείου προς τον ΣΠΘΧ με την οποία θα ζητάται ο δανεισμός του προγράμματος. Εξουσιοδοτημένο πρόσωπο που θα παραλάβει και θα επιστρέψει το πρόγραμμα στις συμφωνημένες ημερομηνίες. Με μέριμνα, ευθύνη και έξοδα του σχολείου η αποστολή μπορεί να γίνει και με τηλεταχυδρομείο. Καλά συσκοτιζόμενη αίθουσα. Προβολέας διαφανειών. Οθόνη. Προαιρετικά βίντεο, τηλεόραση και κασετόφωνο.

3. Επισκέψεις στο κέντρο Διάσωσης Θαλασσιών Χελωνών

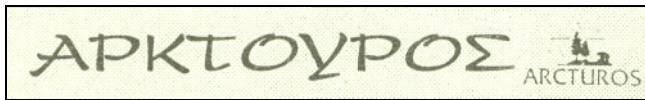
Το Κέντρο βρίσκεται στη Γλυφάδα Αττικής (τρίτη μαρίνα απέναντι από το Δημαρχείο) και αποτελείται από την έκθεση και το χώρο περίθαλψης τραυματισμένων χελωνών. Η είσοδος στο Κέντρο είναι δωρεάν. Μέγιστος αριθμός μαθητών ανά ομάδα εισόδου στην έκθεση, 30 παιδιά. Διάρκεια, δύο διδακτικές ώρες, όπου περιλαμβάνονται: κινητικά παιχνίδια στο ύπαιθρο, επίσκεψη - ξενάγηση στην έκθεση, προβολή διαφανειών με σχόλια, επίσκεψη στις δεξαμενές περίθαλψης.

Απαιείται: Επιστολή του σχολείου προς τον ΣΠΘΧ για να κανονιστεί επίσκεψη. Λόγω του περιορισμένου κλειστού χώρου, χωρίς ραντεβού είναι αδύνατον μια ομάδα να γίνει δεκτή.

Η Διεύθυνση του Συλλόγου είναι:

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΧΕΛΩΝΑΣ

Σολωμού 35, 106 82 Αθήνα, τηλ./fax: 38.44.146,
Γλυφάδα 8982600

Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ

Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ ιδρύθηκε το φθινόπωρο του 1992 ως αστική εταιρεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με έδρα τη Θεσσαλονίκη και με σκοπούς που αναφέρονται στην προστασία και τη διαχείριση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος.

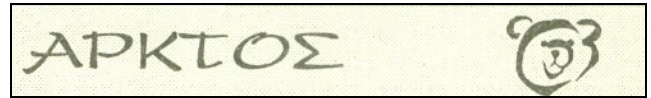
Οι δραστηριότητες της εταιρείας ξεκίνησαν με επίκεντρο την καφέ αρκούδα (*Ursus arctos*), γιατί το είδος αυτό προσφέρεται χαρακτηριστικά για μια συνολική αντιμετώπιση και διαχείριση μεγάλων δασικών εκτάσεων της ελληνικής επικράτειας, κυρίως της Βόρειας Ελλάδας, αλλά και πολλών επιμέρους ειδών της χλωρίδας και της πανίδας. Από την άλλη πλευρά, οι δύο πυρήνες πληθυσμού της αρκούδας στην Ελλάδα (Πίνδος - Ροδόπη) συνδέονται με τους πληθυσμούς του είδους στη Βαλκανική χερσόνησο, προκαλώντας την εύλογη ανάγκη διαβαλκανικής συνεργασίας.

Στόχος του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ είναι να ενεργοποιηθεί η συνεργασία μεταξύ κρατικών και μη κρατικών (περιβαλλοντικών-επιστημονικών) φορέων στην Ελλάδα και να αξιοποιηθεί κάθε δυνατότητα, ώστε να αναβαθμιστεί η θέση της χώρας μας διεθνώς σε ζητήματα διαχείρισης και προστασίας του περιβάλλοντος.

Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ δημιούργησε και οργάνωσε το Κέντρο Προστασίας Αρκούδας (Κ.Π.Α.) για την οριστική επίλυση του προβλήματος των χορευτριών αρκούδων και γενικότερα των αρκούδων που ζουν σε αιχμαλωσία σε ακατάλληλες συνθήκες. Το πρόβλημα αυτό, έχει και την ευρύτερη πολιτιστική και παιδαγωγική διάσταση: Είναι τουλάχιστον ανακλόουθο να επιδιώκεται η ευαισθητοποίηση του κοινού και των αρμόδιων φορέων σε κατευθύνσεις σύγχρονης διαχείρισης του περιβάλλοντος, με την ταυτόχρονη επιβίωση αντιλήψεων και πρακτικών που ανάγονται σε άλλες εποχές και ήθη.

Ο Κτηνιατρικός Σταθμός του Κέντρου λειτουργεί στο Φανό

του Νομού Φλώρινας από τον Ιανουάριο του 1993, φιλοξενώντας και περιθάλποντας τις πρώτες αρκούδες που κατασχέθηκαν από αρκούδιάρηδες και προετοιμάζοντας τες για το Δασικό Σταθμό Νυμφαίου (Ημιελεύθερη Διαβίωσης). Από τον Ιανουάριο του 1994, ξεκίνησε η εφαρμογή του ευρύτερου Προγράμματος «ΑΡΚΤΟΣ» που συντονίζει ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ. Αντικείμενο του είναι η «Προστασία και Διαχείριση των Πληθυσμών και Βιοτόπων της Καφέ Αρκούδας στην Ελλάδα».

ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΤΟ ΒΑΛΙΤΣΑΚΙ ΤΗΣ ΚΑΦΕ ΑΡΚΟΥΔΑΣ

Στα πλαίσια του προγράμματος ΑΡΚΤΟΣ «Για την Προστασία της Καφέ Αρκούδας (*Ursus arctos*) και των Βιοτόπων της στη Ελλάδα», στο οποίο συμμετέχουν η Ευρωπαϊκή Ένωση, η Γενική Διεύθυνση Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας, ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ, το WWF Ελλάς, η ΕΕΦΦ (Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία της Φύσης), που συντονίζει ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ, και συγκεκριμένα στη δραστηριότητα «Ευαισθητοποίηση του Κοινού και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση», ετοιμάζεται το «βαλιτσάκι της καφέ αρκούδας». Το βαλιτσάκι απευθύνεται στους μαθητές και εκπαιδευτικούς κυρίως της Α' Βάθμιας αλλά και της Β' Βαθμιας Εκπαίδευσης. Το βαλιτσάκι θα δανείζεται στους εκπαιδευτικούς που βρίσκονται στις περιοχές της Πίνδου και της Ροδόπης, εκεί όπου υπάρχουν τα τελευταία καταφύγια της αρκούδας. Στόχος μας είναι η ευαισθητοποίηση των μαθητών και των ενηλίκων σε θέματα που αφορούν την προστασία της αρκούδας και των βιοτόπων της. Επίσης, με τον τρόπο αυτό προσπαθούμε να διευκολύνουμε τους εκπαιδευτικούς στη διδασκαλία δραστηριοτήτων σχετικών με το περιβάλλον, μέσα από συγκεκριμένες προτάσεις και εποπτικό υλικό. Το υλικό με τις δραστηριότητες χωρίζεται σε δύο εκπαιδευτικές βαθμίδες. Η 1η απευθύνεται σε παιδιά Α - Δ Δημοτικού και η 2η σε παιδιά από Ε Δημοτικού μέχρι και Α ή Β Γυμνασίου. Το περιεχόμενο της βαλίτσας είναι το εξής:

Για τα μικρότερα παιδιά:

1. Διαφάνειες με πληροφορίες για την αρκούδα και το βίοτοπο της προσαρμοσμένες στις παιδικές ανάγκες. Οι διαφάνειες θα είναι περασμένες σε βίντεο το οποίο και τελικά θα χρησιμοποιείται από τα σχολεία.
2. Περίγραμμα της αρκούδας σε φυσικό μέγεθος. Είναι χωρισμένο σε τεμάχια. Τα παιδιά καλούνται να τα ενώσουν και να κολλήσουν την αφίσα στον τοίχο της τάξης τους. Θα μπορούν, αν θέλουν, να συμπληρώσουν το σχέδιο με βάση συνοδευτικές οδηγίες. Η αφίσα θα μένει στην τάξη.
3. Αφίσα-παιχνίδι. Αποτελείται από δύο αφίσες. Στη μία θα υπάρχουν φωτογραφίες με τις διαφάνειες που θα έχουν ήδη δει τα παιδιά, ενώ στην άλλη θα υπάρχει ζωγραφισμένος ο βίοτοπος της αρκούδας. Τα παιδιά θα καλούνται, με τη βοήθεια του δασκάλου, να κόψουν τις σωστές φωτογραφίες και να τις κολλήσουν στις ανάλογες θέσεις που θα υπάρχουν στην άλλη αφίσα. Η αφίσα αυτή θα μένει στην τάξη.

Για τα μεγαλύτερα παιδιά:

1. Ισπανικό βίντεο μεταγλωττισμένο, στο οποίο θα υπάρχουν και κάποιες προσθήκες-αναφορές στα ελληνικά δεδομένα.
2. Διαφάνειες με θέμα «Μια ημέρα στο πεδίο με τους βιολόγους». Στόχος είναι να παρακολουθήσουν τα παιδιά την επιστημονική εργασία που γίνεται στο βίοτοπο της αρκούδας μέσα από το πρόγραμμα ΑΡΚΤΟΣ. Επίσης αυτό αποτελεί μια

αφορμή για να δοθούν στα παιδιά βασικές πληροφορίες για το βιότοπο της αρκούδας και τις ανθρώπινες επεμβάσεις σ' αυτόν. Οι διαφάνειες αυτές, όπως και των μικρών παιδιών, θα είναι περασμένες σε βίντεο.

3. Καρτέλες εργασίας για τα παιδιά. Αυτές θα συνοδεύονται από οδηγίες προς το δάσκαλο και θα είναι ατομικές δραστηριότητες που θα δίνονται φωτοτυπημένες σε κάθε παιδί. Οι καρτέλες περιλαμβάνουν τα ακόλουθα θέματα: Εξάπλωση της αρκούδας στην Ελλάδα (παρελθόν - παρόν), Τροφικές συνήθειες, Προστασία, Μύθοι από την Αρχαιότητα, Πληροφορίες για το πρόγραμμα ΑΡΚΤΟΣ και το ΚΠΑ.

Οι παραπάνω δραστηριότητες περιέχουν τις πιο βασικές πληροφορίες που αξιολογήσαμε πως χρειάζεται να παρέχουμε στα παιδιά. Σημαντικό είναι πως οι πληροφορίες αυτές θα μείνουν στα παιδιά μέσα σε ατομικό ντοσιέ.

Στο βαλιτσάκι επίσης θα υπάρχουν:

4. Απόσπασμα από το βιβλίο του Δ. Χατζή το «Διπλό Βιβλίο» με τον τίτλο «Η αρκούδα της Πίνδου» με κάποιες ερωτήσεις για πρόκληση συζήτησης στην τάξη.

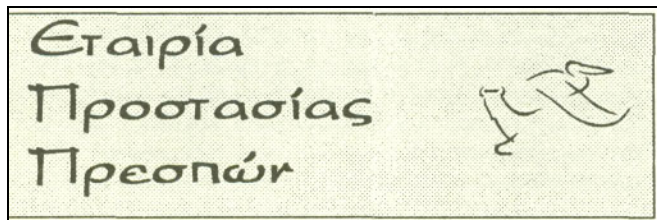
5. Το παιδικό βιβλίο του Πατάκη με τίτλο «Ένας Χρόνος με την Αρκούδα και τα άλλα Ζώα του Δάσους», για να μπορούν να παιδιά να αντλούν περισσότερες πληροφορίες για τη ζωή της αρκούδας.

6. Επίσης προβλέπεται η συγγραφή ενός εύληπτου τεύχους με πληροφορίες για τους διδάσκοντες αλλά και τους διδασκόμενους. Το έντυπο αυτό θα περιέχει πληροφορίες πάνω στα προαναφερθέντα θέματα και μπορεί να έχει και ευρύτερη χρήση.

Τέλος, στο βαλιτσάκι θα υπάρχουν αυτοκόλλητα και αφίσες του προγράμματος. Είναι επιθυμητό το βαλιτσάκι, ή μέρος αυτού, να γυρίσει σε όσο το δυνατόν περισσότερα σχολεία της χώρας. Το βαλιτσάκι θα μπορεί να δανείζεται στα σχολεία από τον Απρίλιο του 1995.

Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να απευθυνθείτε στον ΑΡΚΤΟΥΡΟ στη διεύθυνση:

Βαΐου 7 - Πλατεία Μοριχόβου, 546 25 Θεσσαλονίκη
Τηλ. 031/254.623, Τηλ./Fax: 031/253.932

Η Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών είναι αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία, η οποία ιδρύθηκε το 1991, με πρωτοβουλία του Παγκόσμιου Ταμείου για τη Φύση (WWF) και των Φίλων των Πρεσπών. Σκοποί της Ε.Π.Π. είναι η προστασία και διατήρηση των φυσικών και πολιτιστικών αξιών της Πρέσπας, καθώς και η προώθηση της ισόρροπης και συμβατής με το περιβάλλον ανάπτυξης της περιοχής.

Δραστηριότητες της Εταιρείας Προστασίας Πρεσπών

1. Ίδρυση και λειτουργία Κέντρου Πληροφόρησης για την Πρέσπα στον Άγιο Γερμανό,
2. Σχεδιασμός πρότασης σε συνεργασία με τοπικούς φορείς για το Κοινοτικό πρόγραμμα LEADER.
3. Μελέτη για τη σημασία της περιοχής του Αγίου Γερμανού, η οποία σήμερα δεν προστατεύεται, για τον Δρυμό.
4. Σχεδιασμός και εφαρμογή του προγράμματος C.A.D.I.S.P.A.
- 4.1 Πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για τα σχολεία του νομού Φλώρινας με σχεδιασμό, εκτύπωση και διανομή έντυπου υλικού.
- 4.2 Οργάνωση δραστηριοτήτων περιβαλλοντικής εκπαίδευ-

σης στην Πρέσπα την άνοιξη για όλα τα σχολεία που επισκέπτονται την περιοχή.

- 4.3 Σχεδιασμό και εφαρμογή προτάσεων οικονομικής ανάπτυξης όπως:
  - Εφαρμογή δύο προτάσεων κατάρτισης και απασχόλησης στα πλαίσια του προγράμματος PETRA (επαγγελματική κατάρτιση νέων)
  - Παροχή τεχνικής βοήθειας στους καλλιεργητές και οργάνωση δικτύου εμπορίας, οργανικής καλλιέργειας φασολιού.
- 4.4 Προώθηση της εμπορίας των τοπικών προϊόντων της Πρέσπας με την ίδρυση πρατηρίου τοπικών προϊόντων στον Άγιο Γερμανό.
- 4.5 Παροχή συμβουλών και πληροφοριών στους κατοίκους για την ανακαίνιση παραδοσιακών κτισμάτων.
- 4.6 Ερευνητικά προγράμματα και προώθηση μέτρων προστασίας των αποικιών των Αργυροπελεκάνων και Ροδοπελεκάνων.
- 4.7 Έργα προστασίας του ενδημικού υποειδούς πέστροφας, στο ρέμα του Αγ. Γερμανού.
- 4.8 Διάσωση και αξιοποίηση των αυτοχθόνων νάνων αγελάδων των Ψαράδων.
- 4.9 Σχεδιασμό και εφαρμογή πιλοτικών οικοτουριστικών προγραμμάτων.
5. Δημιουργία Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Πρέσπα.
6. Μελέτη για την ορθή διαχείριση των υγρών λιβαδιών.

Η εταιρεία διοργανώνει για τρίτη συνεχή χρονιά, ένα πρόγραμμα γνωριμίας με την περιοχή του Εθνικού Δρυμού της Πρέσπας, για τους μαθητές της πρωτοβάθμιας και δευτερο-

βάθμιας εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα αφορά:

- α. Ημερήσιες επισκέψεις σχολείων στην Πρέσπα, κατά τις οποίες διεξάγονται οι παρακάτω δραστηριότητες:
  - Προβολή διαφανειών με θέμα τις φυσικές και πολιτιστικές αξίες της Πρέσπας.
  - Ξενάγηση στο χωριό του Αγίου Γερμανού.
  - Επίσκεψη στο Κέντρο Πληροφόρησης της Εταιρείας Προστασίας Πρεσπών στον Άγιο Γερμανό.
  - Ξενάγηση στον υγρότοπο.

Η χρονική διάρκεια των δραστηριοτήτων αυτών είναι περίπου 4 ώρες. Ο μέγιστος αριθμός μαθητών που μπορούν να συμμετέχουν είναι 100 άτομα ανά επίσκεψη.

- β. Επισκέψεις σχολείων που διαθέτουν περισσότερο χρόνο για επιπλέον δραστηριότητες από τις παραπάνω είτε γιατί είναι από κοντινές περιοχές είτε γιατί πρόκειται να διανυκτερεύσουν στην περιοχή. Στην περίπτωση αυτή μπορούν να συμμετέχουν μικρές ομάδες μαθητών - έως 30 άτομα. Οι επιπλέον δραστηριότητες περιλαμβάνουν περπατήματα σε συγκεκριμένα μονοπάτια, επεξεργασία εκπαιδευτικού υλικού, παιχνίδια - συζητήσεις για την περιοχή κ.ά.

Σε οποιαδήποτε περίπτωση ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να κλείσει τηλεφωνικά ραντεβού για την ημερομηνία επίσκεψης τους στην Πρέσπα το λιγότερο μια εβδομάδα νωρίτερα. Για περισσότερες πληροφορίες και για να κλείσετε ραντεβού τηλεφωνήστε στα γραφεία της Εταιρείας Προστασίας Πρεσπών, στον Άγιο Γερμανό, στο νούμερο 0385/51.452 (10.00 - 14.00). Το πρόγραμμα θα ξεκινήσει στις 15 Μαρτίου και θα διαρκέσει μέχρι την πρώτη εβδομάδα του Ιουνίου. Σειρά προτεραιότητας θα δίνεται σε ομάδες περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Το έντυπο υλικό Π.Ε. που διαθέτει η Εταιρεία περιλαμβάνει: «Οι υγρότοποι του νομού Φλώρινας» 1 τεύχη: για τους μαθητές του δημοτικού και για τους εκπαιδευτικούς. Το υλικό αυτό έχει διανεμηθεί δωρεάν σε όλα τα σχολεία του Ν. Φλώρινας και επίσης πωλείται στο Κέντρο Πληροφόρησης της Εταιρείας στον Άγιο Γερμανό.

- Φάκελος Π.Ε. αποκλειστικά για την περιοχή της Πρέσπας που περιλαμβάνει φύλλα εργασίας για τους μαθητές του δημοτικού και του γυμνασίου, καθώς και ένα φυλλάδιο για τους εκπαιδευτικούς με χρήσιμες πληροφορίες και οδηγίες χρήσης για τα φύλλα εργασίας. Ο φάκελος αυτός αποστέλλεται δωρεάν σε όσα σχολεία πρόκειται να επισκεφθούν την Πρέσπα και επιθυμούν να δουλέψουν μέρος του υλικού προκαταρκτικά στην τάξη ή ακόμη προσφέρεται επίσης δωρεάν στα σχολεία που επισκέπτονται την περιοχή και θέλουν να δουλέψουν το υλικό μετά. Επίσης πωλείται στο Κέντρο Πληροφόρησης στον Άγιο Γερμανό. Τέλος, είναι έτοιμη να κυκλοφορήσει η Βαλίτσα της Πρέσπας που απευθύνεται κυρίως σε σχολεία που δεν έχουν τη δυνατότητα να επισκεφθούν την περιοχή. Ακολουθεί σχετικό ενημερωτικό έντυπο.

Η ΒΑΛΙΤΣΑ ΤΗΣ ΠΡΕΣΠΑΣ

"ΠΡΕΣΠΑ: ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ"

Μια κινητή έκθεση που συνοδεύεται από υλικό περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

Η Εταιρία Προστασίας Πρεσπών στα πλαίσια των δραστηριοτήτων της για την περιβαλλοντική εκπαίδευση, ετοίμασε μια βαλίτσα που περιλαμβάνει κινητή έκθεση για την Πρέσπα, καθώς και υλικό περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, για τους μαθητές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τη βαλίτσα αυτή μπορεί να δανειστεί ο εκπαιδευτικός για να παρουσιάσει και να επεξεργαστεί το υλικό της μέσα στην τάξη του.

Σκοπός της είναι, μέσα από τη γνωριμία με τις φυσικές και πολιτιστικές αξίες της περιοχής των Πρεσπών, οι μαθητές να συνειδητοποιήσουν τη συνεχή σχέση αλληλεξάρτησης που υπάρχει ανάμεσα στη φύση και στον άνθρωπο. Η βαλίτσα που συνοδεύεται από οδηγίες χρήσης για τους εκπαιδευτικούς περιέχει:

- 16 ενημερωτικούς πίνακες με φωτογραφίες και κείμενα
- μια σειρά από 100 διαφάνειες με συνοδευτικό κείμενο
- ένα Φάκελο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με φύλλα εργασίας για τους μαθητές του δημοτικού και του γυμνασίου, καθώς και ένα φυλλάδιο για τους εκπαιδευτικούς με χρήσιμες πληροφορίες και οδηγίες χρήσης για τα φύλλα εργασίας
- τρεις αφίσες
- ένα ερωτηματολόγιο για τον εκπαιδευτικό.

Ειδικά για τα σχολεία του νομού της Φλώρινας, η βαλίτσα περιέχει επίσης δύο τεύχη περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για τους μαθητές του δημοτικού και για τους εκπαιδευτικούς, με θέμα του υγρότοπους του νομού τους. Η βαλίτσα έχει διαστάσεις 55x80 εκ. και ζυγίζει 8 κιλά. Μπορείτε να τη δανειστείτε κατόπιν τηλεφωνικής συνεννόησης ή αν στείλετε μια επιστολή από το σχολείο ή το φορέα που ανήκετε προς την:

**ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΕΣΠΩΝ
ΠΡΕΣΠΑ, 530 77 ΑΓΙΟΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ
Τηλέφωνο: (0385) 51.452.**

Η δημιουργία των πινάκων στηρίχθηκε στην έκθεση που υπάρχει στο Κέντρο Πληροφόρησης της Εταιρίας Προστασίας Πρεσπών στον Άγιο Γερμανό. Για την ετοιμασία και την κατασκευή της βαλίτσας δούλεψαν οι: Σ. Δημητριάδου, Γ. Κατσαδωράκης και Α. Κωτίτσας. Όλες οι φωτογραφίες και οι διαφάνειες είναι του Γ. Κατσαδωράκη, εκτός από αυτές που αναφέρεται άλλος φωτογράφος.

Ε.Κ.Β.Υ.

ΒΡΑΒΕΥΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Το *Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων*, από την ίδρυση του, αναγνώρισε την ανάγκη ενημέρωσης κι εκπαίδευσης του κοινού για την προστασία και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και κυρίως το σημαντικό ρόλο που μπορούν να αναλάβουν οι εκπαιδευτικοί. Για το λόγο αυτό προέβη σε σειρά δραστηριοτήτων, όπως διοργάνωση σεμιναρίων για εκπαιδευτικούς με θέματα σχετικά με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, παραγωγή εντύπου υλικού (αφίσες, έντυπα κ.λ.π.) εκπ/κές εκθέσεις φωτογραφίας, ομιλίες και παρουσιάσεις διαφανειών τόσο σε σχολείο όσο και στις εγκαταστάσεις του, εκπ/κές ξεναγήσεις σε υγρότοπους, υποστήριξη προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, βράβευση εργασιών κ.λ.π.

Για το τρέχον σχολικό έτος, κατόπιν συνεννοήσεως με τους υπευθύνους Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας, μία από τις δραστηριότητες μας είναι η βράβευση εργασιών και ζωγραφιών που θα προκύψουν από προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Η βράβευση των εργασιών θα είναι ένα συμβολικό χρηματικό ποσό (το οποίο θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την εκπόνηση νέων προγραμμάτων), δημοσίευση της βράβευσης και της εργασίας μέσα από το περιοδικό του ΕΚΒΥ «ΑΜΦΙΒΙΟΝ» και άλλα συναφή περιοδικά και εφημερίδες. Οι εργασίες και οι ζωγραφίες θα πρέπει να φθάσουν στα γραφεία του ΕΚΒΥ ως το τέλος του Μαΐου του 1995 και η επιλογή θα γίνει από ομάδα ειδικών. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επικοινωνήσετε:

**ΕΚΒΥ, 140 χιλ. οδού Θεσσαλονίκης - Μηχανιώνας
570 01 ΘΕΡΜΗ**

τηλ. 031/473.320, 473.432 fax: 031/471.795

Οικολογική
Εταιρία
Ανακύκλωσης

Η Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης είναι αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία. Ιδρύθηκε στις 2 Οκτωβρίου 1990, με στόχο να συμβάλει στην αντιμετώπιση του προβλήματος των απορριμμάτων με προτάσεις για τη μείωση του όγκου τους και την προώθηση της ανακύκλωσης. Ιδιαίτερη σημασία για την επίτευξη των παραπάνω στόχων αποτελεί η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών, που γίνεται προσπάθεια να επιτευχθεί μέσα από όλες τις δραστηριότητες της Οικολογικής Εταιρείας Ανακύκλωσης.

Οι δραστηριότητες της Εταιρείας

Η Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης ξεκίνησε τις δραστηριότητες της με την αγορά του ΦΟΡΤΗΓΟΥ ΤΗΣ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ, το οποίο στα 3 χρόνια λειτουργίας του επισκέφθηκε όλους τους δήμους της Αττικής, για τη συλλογή χαρτιού και αλουμινίου για ανακύκλωση. Στο πρόγραμμα έχουν συμμετάσχει περίπου 10.000 διευθύνσεις: σπίτια, σχολεία, φροντιστήρια, γραφεία, καταστήματα, εταιρείες, υπουργεία, τράπεζες, πρεσβείες, νοσοκομεία, σύλλογοι και διάφοροι φορείς. Με τη λειτουργία του το ΦΟΡΤΗΓΟ ΤΗΣ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ ήρθε σε καθημε-

ρίνη επαφή με τους πολίτες και η από πόρτα σε πόρτα ενημέρωση που έγινε, είχε σαν άμεσο αποτέλεσμα την ευαισθητοποίηση τους. Το ΦΟΡΤΗΓΟ ΤΗΣ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ σταμάτησε τη λειτουργία του στις αρχές του 1994, λόγω των οικονομικών δυσχερειών που δημιουργεί η αστάθεια στη δυνατότητα απορρόφησης του χαρτιού από τις ελληνικές χαρτοβιομηχανίες.

Στο διάστημα των 3 χρόνων λειτουργίας της, η Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης εκτός από το πρόγραμμα συλλογής υλικών προς ανακύκλωση, πραγματοποίησε τα εξής:

- Έγιναν ενημερωτικές ομιλίες σε περίπου 200 σχολεία όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων (δημοτικά, γυμνάσια, λύκεια). Από την αρχή του 1993 οι ομιλίες γίνονται με τη χρήση της ΒΑΛΙΤΣΑΣ ΤΗΣ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ, η οποία περιλαμβάνει σειρά οπτικοακουστικού υλικού (slides, αφίσες, φυλλάδια, κατασκευές κλπ.).

- Το 1992 καθιερώθηκε σαν ετήσιος θεσμός η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ. Θα πραγματοποιείται στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς και όλα τα σχολεία που θα συμμετέχουν -κυρίως από την Αττική-, θα παρουσιάζουν τις δραστηριότητες τους σχετικά με την ανακύκλωση μέσα από: κατασκευές, κείμενα, θέατρο, μουσική, χορευτική, φωτογραφίες, ζωγραφική, δράσεις-happening, κλπ. Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ πραγματοποιείται κάθε χρονιά σε συνεργασία με διαφορετικό Δήμο. Το 1992 έγινε στο Αλσος Ν. Σμύρνης (Δήμος Ν. Σμύρνης), το 1993 στη Ρεματιά του Χαλανδρίου (Δήμος Χαλανδρίου) και το 1994 στο Πεδίο του Άρεως, στα πλαίσια της Έκθεσης Βιβλίου και σε συνεργασία με το Σύλλογο Εκδοτών και Βιβλιοπωλών Αθήνας.

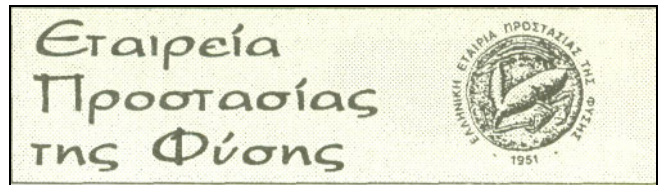
- Από το 1992 εκδίδεται τριμηνιαίο περιοδικό με τον τίτλο ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ. Στα τεύχη του περιοδικού παρουσιάζονται τόσο οι εμπειρίες από τα προγράμματα ανακύκλωσης στη χώρα μας, αλλά και διεθνώς, όσο και θέματα που αφορούν την ολοκληρωμένη διαχείριση των απορριμμάτων. Το περιοδικό, εκτός από τους συνδρομητές του, στέλνεται δωρεάν σε όλους τους δήμους και κοινότητες της χώρας. Επίσης, διανέμεται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία. Το 1993, ένα ειδικό τεύχος-αφιέρωμα στα προγράμματα ανακύκλωσης στην εκπαίδευση στάλθηκε δωρεάν σε 5.000 σχολεία σε όλη την Ελλάδα.

- Σε όλη τη διάρκεια των 3 χρόνων λειτουργίας της Οικολογικής Εταιρείας Ανακύκλωσης υπάρχει συνεχής επαφή και συνεργασία με πολλούς δήμους και κοινότητες όλης της χώρας, για προγράμματα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών, αλλά και για την οργάνωση και εφαρμογή προγραμμάτων ανακύκλωσης. Επίσης, καθημερινά παρέχονται συμβουλές, πληροφορίες και υποστήριξη σε σχολεία, συλλόγους, φορείς, εταιρείες σχετικά με θέματα ανακύκλωσης. Η Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης έχει διοργανώσει, αλλά και συμμετάσχει σε πολλές ημερίδες, εκδηλώσεις φορέων, συνέδρια, σεμινάρια, διεθνείς εκθέσεις κλπ.

- Το Φεβρουάριο του 1994 ξεκίνησε καμπάνια συγκέντρωσης υπογραφών με κεντρικό σύνθημα ΥΠΟΓΡΑΦΩ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ, με στόχο την προβολή των προβλημάτων της διαχείρισης των απορριμμάτων και την ανάδειξη λύσεων για την αντιμετώπιση τους και κατά συνέπεια την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών. Η καμπάνια θα διαρκέσει μέχρι το τέλος του 1995.

Πρόσφατα κυκλοφόρησε σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, η έκδοση βοηθήματος για την Π.Ε., με τον τίτλο «Απορίες για τα απορρίμματα» (Προτάσεις Π.Ε. στα σχολεία για τα σκουπίδια και την ανακύκλωση). Για όσους ενδιαφέρονται να έρθουν σε επικοινωνία με την Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης, μπορούν να απευθύνονται στη διεύθυνση:

Ευελπίδων 5, 113 62 Αθήνα
Τηλ./Fax: 01/82.28.795

Η Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης είναι μια μη κερδοσκοπική οργάνωση που ιδρύθηκε το 1951, από μια ομάδα επιστημόνων, συγγραφέων και φίλων της Φύσης, για να βοηθήσει στην προστασία και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας μας. Στα πάνω από σαράντα χρόνια που πέρασαν, η Εταιρεία βρέθηκε πάντα στην πρωτοπορία του αγώνα για τη σωτηρία της φυσικής μας κληρονομιάς και με αμείωτη ένταση:

- Φροντίζει για τη λήψη μέτρων προστασίας της πανίδας, της χλωρίδας και των βιοτόπων τους και την ίδρυση Εθνικών Δρυμών και προστατευόμενων περιοχών,
- Βοηθάει τους επιστήμονες στις μελέτες τους και οργανώνει σεμινάρια σε όλη την Ελλάδα.
- Συνεργάζεται με κρατικές αρχές για τον προγραμματισμό των μέτρων προστασίας και τον εκσυγχρονισμό της σχετικής νομοθεσίας.
- Ίδρυσε και διατηρεί βιολογικό σταθμό στο Δέλτα του Έβρου.
- Πληροφορεί και διαπαιδαγωγεί το κοινό για θέματα περιβάλλοντος, εκδίδοντας βιβλία και έντυπα και οργανώνοντας σεμινάρια και άλλες ανάλογες εκδηλώσεις.
- Λειτουργεί πλήρη βιβλιοθήκη με βιβλία, συγγράμματα, περιοδικές εκδόσεις, ταινίες, slides, αφίσες και πληροφοριακά στοιχεία.
- Συμπράττει με τη Διεθνή Ένωση για την Διατήρηση της Φύσεως - IUCN και πολλές διεθνείς και ελληνικές οργανώσεις.
- Αντιπροσωπεύει στην Ελλάδα το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πληροφοριών για την Διατήρηση της Φύσεως του Συμβουλίου της Ευρώπης.
- Έχει τιμηθεί από διεθνείς οργανισμούς WWF - UNEP) και έχει βραβευτεί από την Ακαδημία Αθηνών.
- Προωθεί προγράμματα όπως: της Μεσογειακής Φώκιας, θαλάσσιας Χελώνας, Αρκούδας κ.ά.
- Εκδίδει το περιοδικό Η ΦΥΣΗ που διανέμεται δωρεάν στα μέλη της.
- Φροντίζει για την περιβαλλοντική εκπαίδευση με το τμήμα της για νέους και νέες 12 έως 18 ετών.
- Ταυτόχρονα η Εταιρεία σε συνεργασία με το ΥΠΕΧΩΔΕ χειρίζεται στην Ελλάδα το πρόγραμμα των Γαλάζιων Σημαιών της Ευρώπης, που βραβεύει κάθε χρόνο όσες οργανωμένες ακτές πληρούν μια σειρά από αυστηρά κριτήρια για την ποιότητα των νερών, την καθαριότητα των ακτών, την φροντίδα για το περιβάλλον, τη διαπαιδαγώγηση του κοινού, με απώτερο σκοπό τη διατήρηση των ακτών σε μια ικανοποιητική κατάσταση όχι μόνο για τους σημερινούς χρήστες αλλά και για τις επόμενες γενεές.

Το πρόγραμμα των Γαλάζιων Σημαιών συντονίζεται στον ευρωπαϊκό χώρο από το Ίδρυμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Ευρώπη (F.E.E.E.) το οποίο έχει και το πρόγραμμα «Νέοι δημοσιογράφοι για το Περιβάλλον» και τα «Οικολογικά σχολεία» τα οποία στην Ελλάδα βρίσκονται σε πειραματικό στάδιο.

Η Διεύθυνση της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας της Φύσης είναι:

Νίκης 24 - Αθήνα 105 57
Τηλ. 32.24.944
Fax: 32.25.285

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ Σεμινάρια Ημερίδες

ΗΜΕΡΙΔΕΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΜΕ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ Π.Ε.Εκ.Π.Ε. Παράρτημα Θεσσαλονίκης

Το Παράρτημα Θεσσαλονίκης της ΠΕΕΚΠΕ συμμετείχε σαν φορέας συνδιοργάνωσης σε ημερίδες - σεμινάρια επιμόρφωσης που οργάνωσαν οι υπεύθυνοι Π.Ε. των Νομών Κιλκίς, Έδεσσας, Χαλκιδικής, Κατερίνης, Σερρών και Αλεξανδρούπολης.

ΝΟΜΟΣ ΚΙΛΚΙΣ

Στην αίθουσα της Δημοτικής Βιβλιοθήκης στις 2 Μαρτίου 1995 οργανώθηκε από τη Διεύθυνση Β/θμιας Εκπ/σης επιμορφωτικό σεμινάριο για τους εκπαιδευτικούς του νομού Στο σεμινάριο αναπτύχθηκαν τα θέματα: 1. Γεωργία και Περιβάλλον. 2. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Περιβαλλοντικά θέματα και παρουσιάστηκαν πολύ αξιολογήσιμα προγράμματα Π.Ε. που εκπονούνται σε σχολεία του νομού. Το συντονισμό της εκδήλωσης είχε η υπεύθυνη Π.Ε. κ. Δ. Αναστασιάδου.

ΝΟΜΟΣ ΕΔΕΣΣΑΣ

Στο Δημοτικό Πολιτιστικό Κέντρο Έδεσσας στις 14 Μαρτίου 1995 οργανώθηκε από τη Δ/νση Β/θμιας Εκπ/σης Ν. Πέλλας, την ΠΕΕΚΠΕ, την ΕΛΜΕ και την Δημοτική Επιχείρηση «Καταρρά-

κτες» σεμινάριο με θέμα: «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Θεωρία και Πράξη».

Τα θέματα που αναπτύχθηκαν και τα οποία στη συνέχεια οι εκπαιδευτικοί επεξεργάστηκαν σε ομάδες ήταν:

1. Περιβαλλοντική Αγωγή: Μια εκπαιδευτική και κοινωνική καινοτομία, 2. Πηγές πληροφόρησης μιας ομάδας Π.Ε., 3. Μεθοδολογία και ανάπτυξη ενός προγράμματος, 4. Η Δραματοποίηση στην Π.Ε., 5. Καινοτομίες παρουσίασης ενός προγράμματος Π.Ε. και 6. Αξιολόγηση ενός προγράμματος Π.Ε. Το συντονισμό της εκδήλωσης είχε ο υπεύθυνος Π.Ε. κ. Χρ. Σαμαντάς.

ΝΟΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Στη Χαλκιδική οργανώθηκαν δύο ημερίδες στις 27 και 28 Μαρτίου 1995 στην Αρναία και τον Πολύγυρο Χαλκιδικής.

Την οργάνωση είχε η Δ/νση Β/θμιας Εκπ/σης, η Νομαρχία Χαλκιδικής, η ΝΕΠΕ, η ΠΕΕΚΠΕ και οι Δήμοι Αρναίας και Πολυγύρου.

Στις ημερίδες αναπτύχθηκαν τα θέματα: 1) Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Μια εκπαιδευτική καινοτομία, 2) Εννοιολογική προσέγγιση του όρου «Πρόγραμμα Π.Ε.» και η μεθοδολογία της εφαρμογής, 3) Ανοιχτές προβληματικές καταστάσεις στην Π.Ε. και η σχεσιοδυναμική τους προσέγγιση, 4) Η Δραματοποίηση στην Π.Ε., 5) Προγράμματα Π.Ε. 2ου Γυμν. Νάουσας και 6) Πρόγραμμα Π.Ε. του Γυμνασίου Κασσάνδρας.

Τις ημερίδες παρακολούθησε με ενδιαφέρον μεγάλος αριθμός συναδέλφων.

Το συντονισμό των εκδηλώσεων είχε η υπεύθυνη Π.Ε. κ. Ελένη Τριαντάφυλλου.

Δέσποινα Σουβατζή

ΗΜΕΡΙΔΕΣ/ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

(Αλεξανδρούπολη - Σέρρες - Κατερίνη)

Ρεπορτάζ, Ελισάβετ Τσαλίκη

Σε μια ατμόσφαιρα πραγματικής προσωπικής εμπλοκής και βιωματικής μάθησης περίπου 180 εκπαιδευτικοί της Α/θμιας και της Β/θμιας εκπαίδευσης όλων των ειδικοτήτων, από τρεις νομούς της Β. Ελλάδας (Έβρου, Σερρών και Πιερίας), συμμετείχαν σε τρεις ημερίδες οι οποίες πραγματοποιήθηκαν αντίστοιχα στις περιοχές αυτές την περίοδο 31 Ιανουαρίου - 3 Φεβρουαρίου. Στόχος των ημερίδων αυτών ήταν η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στη φιλοσοφία και τις τεχνικές της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, η δε φιλοσοφία τους στηρίζο-

ταν στην πεποποίηση ότι οι βιωματικές, ενεργές προσεγγίσεις οι οποίες εμπλέκουν τους επιμορφούμενους στη διαδικασία της εκπαίδευσης τους είναι οι περισσότερο κατάλληλες για την επίτευξη των στόχων της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Βασικοί επιμορφωτές ήταν προσκεκλημένοι από την εκπαιδευτική περιφέρεια του Wigan της Αγγλίας, οι οποίοι συνεργάστηκαν με Έλληνες επιμορφωτές (Wigan education authority): α) Geoff Cooper, διευθυντής του Low Bank Ground Outdoor Education Centre, β) Phil Sixsmith, εκπαιδευτής και σχολικός σύμβουλος στη δραματοποίηση, και γ) Anne-Maria Quinn, καλλιτέχνης συνεργαζόμενη με εκπαιδευτικούς.

Κάθε ημερίδα διακρινόταν σε δύο βασικά μέρη α) το πρώτο μέρος περιλάμβανε ένα πρωινό εργαστήριο το οποίο γινόταν από όλους τους εκπαιδευτές, Έλληνες και Άγγλους, απευθυνόταν σε όλο το σώμα των συμμετεχόντων και συμπεριλάμβανε δραστηριότητες που εισήγαγαν τους επιμορφούμενους στη φιλοσοφία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ως μιας εκπαι-

δευσης που αφορά τρία επίπεδα: το προσωπικό, το κοινωνικό και το πλανητικό και β) το απογευματινό μέρος στο οποίο οι εκπαιδευτικοί χωρίζονταν σε τρεις ομάδες προκειμένου να συμμετέχουν σε τρία διαφορετικά εργαστήρια προσέγγισης των περιβαλλοντικών θεμάτων μέσα από διαφορετικές μορφές τέχνης. Ειδικότερα, το πρώτο εργαστήριο αφορούσε την εξοικείωση των συμμετεχόντων με κάποιες από τις τεχνικές της δραματοποίησης και τη

χρήση τους στην προσέγγιση της φιλοσοφίας της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης καθώς επίσης και τη χρησιμοποίηση ενός συγκεκριμένου παραδείγματος, του οικοσυστήματος του δάσους, για τη διερεύνηση των απόψεων και των ιδεών και τη διασαφήνιση των στάσεων και αξιών γύρω από το θέμα αυτό. Το δεύτερο εργαστήριο προσέγγιζε τη σχέση των εικαστικών τεχνών και της προσωπικής αναζήτησης του καλλιτέχνη με το περιβάλλον και τους τρόπους με τους οποίους οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται από καλλιτέχνες στην προσωπική τους δουλειά μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην τάξη για τη διερεύνηση περιβαλλοντικών και άλλων θεμάτων. Το τρίτο εργαστήριο είχε να κάνει με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και ειδικότερα τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνομαστε και ερμηνεύουμε μηνύματα για το περιβάλλον μέσα από τις εικόνες και το λόγο αλλά και μέσα από την άμεση εμπειρία του τοπικού περιβάλλοντος.

Στο τέλος κάθε ημερίδας ακολουθούσε μια μικρή αξιολόγηση στην οποία γινόταν προσπάθεια να εντοπιστούν η σύνδεση του κυρίως θεωρητικού πλαισίου εργαστηρίου με τα εξειδικευμένα απογευματινά εργαστήρια και οι δυνατότητες και δυσκολίες εφαρμογής αυτών των τεχνικών στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα.

Ο βαθμός συμμετοχής, τα σχόλια και οι προβληματισμοί που αναπτύχθηκαν φανερώσουν την επιτυχία των ημερίδων αυτών αλλά και την ανάγκη ουσιαστικότερης επιμόρφωσης προς αυτή την κατεύθυνση. Γεγονός είναι πάντως ότι τόσο οι επιμορφούμενοι όσο και οι επιμορφωτές αντάλλαξαν και έζησαν πλούσιες και ουσιαστικές εμπειρίες τις οποίες ευχήθηκαν να τις επαναλάβουν στο μέλλον.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, χωρίς την οικονομική ενίσχυση του Βρετανικού Συμβουλίου και όλων των τοπικών φορέων στους κατά τόπους νομούς αλλά και τη συμπαράσταση της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

και του ΥΠΕΠΘ, δεν θα γινόταν δυνατή η οργάνωση των ημερίδων αυτών.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Ν. Κέρκυρας στα πλαίσια της Π.Ε. Σεμινάρια - Ενημερωτικές συναντήσεις

7.11.1994, Κέρκυρα: Πραγματοποιείται στο νησί μας, σε συνεργασία με τη HELMEPA, το πρώτο σεμινάριο για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, με τη συμμετοχή 92 εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Το σεμινάριο αυτό είναι το πρώτο που γίνεται στην Κέρκυρα από την έναρξη της Π.Ε. στα σχολεία. Εισηγήσεις έκαναν::

Αν. Παπαχριστοδούλου, στέλεχος της HELMEPA Αντώνης Κουρής, Σχολικός Σύμβουλος Νίκη Τσιμούρη, υπεύθυνη Π.Ε. για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Ν. Κέρκυρας Κώστας Τσιλιμπάρης, δάσκαλος Παναγιώτης Ποζίδης, υπεύθυνος Π.Ε. Πρωτοβάθμιας Εκπ/σης Ν. Κέρκυρας.

29.11.1994, Αγρός: Ενημερωτική συνάντηση με τη συμμετοχή 108 εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, που υπηρετούν σε σχολεία της ΒΔ Κέρκυρας.

8.12.1994, Λευκίμη: Ενημερωτική συνάντηση με τη συμμετοχή 97 εκπαιδευτικών της νότιας Κέρκυρας.

Άλλες Δραστηριότητες

18.11.1994: Με τη συμμετοχή 11 δασκάλων και 272 μαθητών και σε συνεργασία με τη Δ/νση Δασών Ν. Κέρκυρας και το Δήμο Αχαράβης, γίνεται δεινροφύτευση στο όρος Παυτοκράτορα. Φυτεύτηκαν περίπου 2.200 δέντρα. Από 7.12.1994: Αρχίζουν τα μαθήματα κυκλοφοριακής αγωγής στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, σε συνεργασία με τη Δ/νση Τροχαίας Κέρκυρας.

Νοέμβριος 1994: Πρόγραμμα καλλωπισμού και ευπρεπισμού αύλειων χώρων σχολείων, στο

οποίο συμμετείχαν 23 σχολεία και φυτεύτηκαν 1250 δέντρα και λουλουδία.

Παράλληλα πολλές δραστηριότητες πραγματοποιούνται στα πλαίσια των προγραμμάτων Π.Ε. που υλοποιούνται σε σχολεία του νησιού. Τέλος έχει προγραμματιστεί η πραγματοποίηση 4 ακόμη ενημερωτικών συσκέψεων σε σχολεία του νησιού, ώστε να καλυφθούν όλες οι περιοχές και να συμμετέχουν όλοι οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΟΖΙΔΗΣ**
Υπεύθυνος Π.Ε. της Α' θμιας Εκπ/σης Ν. Κέρκυρας

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

Π.Ε. ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΔΡΑΜΑΣ

Το Νοέμβριο και το Δεκέμβριο του έτους 1994 το Γραφείο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ν. Δράμας οργάνωσε 10 ενημερωτικές συναντήσεις τις οποίες παρακολούθησαν 570 δάσκαλοι και νηπιαγωγοί των σχολείων του νομού. Έγινε ενημέρωση πάνω στα εξής θέματα:

- Έννοια και αντικείμενο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.
- Περιβαλλοντικές δραστηριότητες και περιβαλλοντικά παιχνίδια.

- Πώς σχεδιάζεται και πώς υλοποιείται ένα πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπ/σης.

Επίσης δόθηκαν στους συναδέλφους μου ενδεικτικά σχέδια προγραμμάτων Π.Ε. που υλοποιήθηκαν στο Νομό μας.

Οι εισηγήσεις των ανωτέρω θεμάτων έγιναν από την υπογραφομένη. Οι συναντήσεις κρίθηκαν αναγκαίες και είχαν σαν συνέπεια την υποβολή στο Γραφείο μας αρκετών προγραμμάτων Π.Ε. που θα υλοποιηθούν στα σχολεία του Νομού μας.

ΚΑΙΤΗ ΚΟΡΩΝΗ - ΠΟΛΙΤΗ

Υπεύθυνη Π.Ε. Α' βάθμιας Εκπ/σης Ν. Δράμας

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

2/Θ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ ΛΕΥΚΤΡΟΥ ΤΟΥ Ν. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

Σας πληροφορούμε ότι το σχολείο μας αν και μικρό, ασχολείται για τρίτη συνεχή χρονιά με περιβαλλοντικά θέματα. Με αφορμή αυτό ακριβώς το γεγονός, και με δεδομένο το ενδιαφέρον σας για ανάλογα θέματα, ζητάμε να μας στείλετε έντυπο ή άλλο υλικό - αν αυτό υπάρχει - που θα μπορούσε να μας φανεί χρήσιμο. Αν υπάρχουν ολόκληρα που θα μπορούσαμε να αγοράσουμε θα το κάναμε ευχαρίστως. ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Καλύτερα θα ήταν να μας διευκρινίζατε τα συγκεκριμένα θέματα που σας ενδιαφέρουν. Αυτό το τεύχος, νομίζουμε, θα σας είναι χρήσιμο για να βρείτε πηγές πληροφόρησης και υλικού.

ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΧΙΟΥ - ΥΠΕΥΘ. ΠΕΡ. ΕΚΠ/ΣΗΣ

ΤΑΝΑΪΝΗ ΣΟΦΙΑ

Ευχαριστούμε πολύ για την αποστολή της ειδικής έκδοσης «ΑΦΙΕΡΩΜΑ - Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠ/ΣΗ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ». Είναι μια πραγματικά αξιολογη προσπάθεια,

που κάνει εμάς τους εκπαιδευτικούς να νιώθουμε ότι αγωνιζόμαστε ομαδικά και αν όχι η πολιτεία, τουλάχιστον οι φορείς βρίσκονται στο πλευρό μας. Στο ακριβικό νησί μας η Π.Ε. αθόρυβα μεν αλλά ουσιαστικά προσπαθεί να επιτύχει τους στόχους της. Το άρθρο της κ. Ρούλας Γκόλιου μας εκφράζει ιδιαίτερα. Κι εμείς θέλουμε και επιδιώκουμε την επέκταση του θεσμού σε όσο το δυνατόν περισσότερα σχολεία του νομού μας.

Με την επιθυμία να έχουμε και στο μέλλον στενή συνεργασία, σας στέλνουμε κατάσταση σχολείων που πραγματοποιούν την φετινή χρονιά πρόγραμμα Π.Ε. (Μέχρι το τέλος της χρονιάς θα στείλουμε αναλυτικά τις δραστηριότητες των παρακάτω προγραμμάτων)

ΚΑΒΑΖΗΣ ΓΩΡΓΟΣ, Δάσκαλος 2/θσίου Δημοτικού Σχολείου Παναγίας Θάσου, 640 04 ΘΑΣΟΣ

Κύριοι,

Επείδη κατά τα τελευταία χρόνια εφαρμόζουμε στο σχολείο μας προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης θα θέλαμε να μας γνωρίσετε πώς μπορούμε να έρθουμε σε επαφή ώστε να ανταλλάξουμε απόψεις, εμπειρίες αλλά και τους προβληματισμούς μας γύρω από την εφαρμογή αυτών των προγραμμάτων στο σχό-

λείο.

Επίσης θα θέλαμε να μας γνωρίσετε τον τρόπο με τον οποίο μπορούμε κι εμείς να γίνουμε μέλη της Ένωσης σας.

Σας στέλνουμε επιταγή συνδρομής στο περιοδικό, με την παράκληση να αρχίσει από το τεύχος 3-4 που είναι ειδική έκδοση με αφιέρωμα στην περιβαλλοντική εκπαίδευση στο σχολείο.

Τέλος σας γνωρίζουμε ότι είμαστε στη διάθεση σας για οποιαδήποτε πληροφορία κι επιπλέον να μας γνωρίσετε αν θα σας ενδιέφεραν τα προγράμματα που παρουσιάσαμε τα τελευταία χρόνια με θέματα:

1. Παραδοσιακός οικισμός Παναγίας Θάσου
2. Ανακύκλωση
3. Διατροφή
4. Η αναξιοποίητη σπηλιά του χωριού μας «ΔΡΑΚΟ-ΤΡΥΠΑ».

Και φυσικά σας προσκαλούμε από τώρα στην εκδήλωση που θα κάνουμε φέτος (θα σας ενημερώσουμε για την ακριβή ημερομηνία) παρουσιάζοντας το πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με θέματα:

1. Παιδί και Τηλεόραση
2. Τα ζωκλήσια του χωριού μας

Ευχαριστούμε

ΤΕΤΡΑΗΜΕΡΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΟΥ 2ου ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΗΦΙΣΙΑΣ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΛΕΙΤΟΡΙΑΣ

Με το υπ' αριθ. Γ2/4994/21.9.94 έγγραφο του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας ενημερωθήκαμε για τη λειτουργία Κέντρου περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Κλειτορία Καλαβρύτων και για τη δυνατότητα συμμετοχής του σχολείου μας σε Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που διοργανώνει εκεί το Υπουργείο Παιδείας. Υποβάλαμε αίτηση συμμετοχής και μετά από κλήρωση που έγινε ανάμεσα σε 54 σχολεία εγκρίθηκε η επίσκεψή μας στο Κ.Π.Ε. για την περίοδο 19-22.1.95.

Στο πρόγραμμα έλαβαν μέρος 23 μαθητές, (11 αγόρια και 12 κορίτσια) του Β1 τμήματος του Λυκείου μας. Τους συνόδευσαν οι καθηγητές: Αγγελική Κάββουρα - Αλέπη, φιλόλογος και ο Κων/νος Δημητρόπουλος, μαθηματικός.

Οι γενικότεροι στόχοι των προγραμμάτων που υλοποιούνται στο Κ.Π.Ε. είναι: η ευαισθητοποίηση των μαθητών σε θέματα προστασίας περιβάλλοντος τοπικού και εθνικού επιπέδου, η διαμόρφωση προγραμμάτων - οδηγιών για την ανάπτυξη παρομοίων στα σχολεία, η κατάδειξη στοιχειωδών προϋποθέσεων ορθολογιστικής διαχείρισης οικοσυστημάτων των περιοχών και υλοποίησης προγραμμάτων σε σχέση με τις παραγωγικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται σ' αυτές, η προβολή στοιχείων δομής και λειτουργίας του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος της περιοχής.

Το πρόγραμμα μας διήρκεσε 4 ημέρες. Φθάσαμε στο Κέντρο το μεσημέρι της Πέμπτης και αναχωρήσαμε την Κυριακή, το μεσημέρι. Τα έξοδα διαμονής και διατροφής των μαθητών και καθηγητών εκλύφθησαν από το Υ.Π.Ε.Π.Θ. Μείναμε στη Μαθητική Εστία όπου και στεγάζεται το Κ.Π.Ε. και η οποία διαθέτει: κοιτώνες, εστιατόριο, αίθουσες εργασίας, αίθουσες πολλαπλών χρήσεων, βιβλιοθήκη, εργαστήριο, χώρους ψυχαγωγίας.

Μετά την άφιξη και εγκατάσταση μας στο Κ.Π.Ε. έγινε ενημέρωση καθηγητών και μαθητών από τους υπεύθυνους καθηγητές του Κέντρου για το πρόγραμμα μας, που ήταν: «Δημιουργία ρεπορτάζ για εφημερίδα και τηλεόραση με θέμα Νερό και Κλειτορία - Η διαχείριση του νερού στην Κλειτορία».

Οι μαθητές παίζοντας το ρόλο του δημοσιογράφου - ερευνητή έπρεπε να προσπαθήσουν να εξιχνιάσουν τις σχέσεις που δημιουργούνται από την ύπαρξη νερού. Μελετώντας αυτές τις σχέσεις έπρεπε να προβάουν σε προτάσεις που θα τις παρου-

σιάσουν στην εφημερίδα και τη βιντεοταινία τους. Το Κ.Π.Ε. και οι μαθητές διέθεταν κατάλληλο εξοπλισμό (βιντεοκάμερα, βίντεο, T/V, H/Y, φωτογραφικές μηχανές, κασετόφωνα), που τους βοήθησαν να φέρουν σε πέρας το πρόγραμμα. Πρέπει εδώ να επισημανθεί ότι, πριν από την επίσκεψη στο Κ.Π.Ε., έγινε από τους καθηγητές του Λυκείου μας λεπτομερής ενημέρωση των μαθητών, αλλά και των γονέων τους, τόσο για το θεσμικό και τυπικό πλαίσιο της επίσκεψης, όσο και για το πρόγραμμα που θα πραγματοποιείτο. Μας είχαν ήδη σταλεί από το Κ.Π.Ε. ενημερωτικά φυλλάδια που σχετίζονταν με την ευρύτερη περιοχή της Κλειτορίας και χρησίμευσαν στο να εντοπίσουν οι μαθητές το γεωγραφικό και κοινωνικό πλαίσιο του χώρου.

Το απόγευμα της Πέμπτης, μετά την ενημέρωση, οι μαθητές χωρίστηκαν σε δύο ομάδες και με τους καθηγητές τους έκαναν την πρώτη γνωριμία - εξερεύνηση του φυσικού και κοινωνικού χώρου. Ταυτόχρονα, εντόπισαν και τις πηγές πληροφόρησής τους. Την επομένη το πρωί με συντονισμένες ενέργειες συγκέντρωσαν και κατέγραψαν τις πληροφορίες τους. Το απόγευμα οι δύο ομάδες αλληλοενημερώθηκαν και μελέτησαν τα δεδομένα στοιχεία, που πήραν από: κατοίκους του χωριού, επαγγελματίες, Κοινότητα, Αστυνομία, Αγροτική Τράπεζα, εξωραϊστικό σύλλογο κτλ. Χωρίστηκαν εκ νέου σε δύο καινούριες ομάδες. Η μία θα ασχολείτο με το τηλεοπτικό και η άλλη με το ρεπορτάζ για την εφημερίδα. Το πρωί του Σαββάτου επισκεφθήκαμε το Πλανητέρο, χωριό 8 χιλ. από την Κλειτορία, όπου είναι οι πηγές του Αροάνιου ποταμού και εκτροφεία πέστροφας και σολωμού. Η επίσκεψη έγινε με ποδήλατα που διέθετε το Κέντρο. Ήταν μια μοναδική εμπειρία άσκησης, ψυχαγωγίας, συντροφικότητας, μάθησης. Περίορισε, βέβαια, σημαντικά το χρόνο των μαθητών για τη σύνθεση της εργασίας τους. Η δημιουργία σεναρίου για τα ρεπορτάζ και η σύνθεση της εργασίας ήταν το πιο κουραστικό, επίπονο, μα και δημιουργικό στάδιο του προγράμματος. Οι μαθητές, σε περιορισμένο χρόνο, βρέθηκαν αντιμέτωποι με προβλήματα πρωτόγνωρα και δύσκολα όπως: το τηλεοπτικό μοντάζ, η μουσική επένδυση της ταινίας, αλλά και ταυτόχρονη απαίτηση για ένα συγκροτημένο, συνοπτικό, σαφή, ακριβή και περιεκτικό λόγο. Η κοινή προσπάθεια των παιδιών για εξεύρεση λύσεων ήταν εντυπωσιακή.

Το πρωί της Κυριακής παρουσιάστηκαν ολοκληρωμένες οι εργασίες: μια τηλεο-

πτική εκπομπή διάρκειας 30 λεπτών και μια τετρασέλιδη εφημεριδούλα. Ακολούθησε συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων και προτάσεων μαθητών και καθηγητών για το τετραήμερο.

Αναχωρήσαμε από το Κέντρο το μεσημέρι της Κυριακής ευχαριστημένοι, ικανοποιημένοι, πλήρεις. Στον απολογισμό του τετραήμερου έχουμε πολλά, εκτός από την εργασία, να θυμηθούμε: τα όμορφα τοπία που συναντήσαμε, τους χώρους που επισκεφθήκαμε (Σπήλαιο Λιμνών, πηγές Αροάνιου, Φαράγγι Βουραϊκού, το χιονισμένο Χελμό), την ψυχαγωγία μας ανάμεσα ή και κατά τη διάρκεια της δουλειάς μας, το ζύμωμα του ψωμιού από τα κορίτσια, το άναμμα του φούρνου και το ψήσιμο του ψωμιού από τα αγόρια, το ανακυκλωμένο χαρτί που φτιάξαμε μόνοι μας, το βόλλευ, το ποδόσφαιρο, το πινακ-πονγκ, τη... μπιρίμπα που παίξαμε, το χορό και το τραγούδι που κάναμε, όταν ο Αχιλλέας, ο μαθητής έπαιζε με το μπουζούκι του, την εκδρομή με τα ποδήλατα, τη διαδρομή με τον οδοντωτό, αλλά και τα αυτοσχέδια ποιήματα που φτιάχναμε στο πούλμαν κατά την επιστροφή και που είχαν όλα θέμα τις στιγμές που περάσαμε.

Η επίσκεψη μας στην Κλειτορία πιστεύουμε ότι ήταν επιτυχής. Θεωρούμε συντελεστές επιτυχίας της την καλή οργάνωση που είχαμε, την έγκαιρη και πλήρη ενημέρωση γονέων και μαθητών, την άριστη συνεργασία μεταξύ μαθητών και καθηγητών - αποτέλεσμα της αυτοπειθαρχίας, εργατικότητας, καλής διάθεσης, υπευθυνότητας και σοβαρότητας όλων -, την ομαδική ζωή που κάναμε και την από κοινού αντιμετώπιση για εξεύρεση λύσεων όλων των δυσκολιών.

Πρέπει να αναφέρουμε τέλος, πως, καθ' όλη τη διάρκεια της παραμονής μας στο Κέντρο, η βοήθεια, η συμβολή και η παρουσία των συναδέλφων του Κέντρου Παναγιώτη Αθανασόπουλου και Δημήτρη Φωτεινάκη ήταν διακριτική και αθόρυβη, όπου έπρεπε, και ιδιαίτερα έντονη και χρήσιμη, όταν οι συνθήκες το απαιτούσαν και το είχαμε ανάγκη. Τους ευχαριστούμε ιδιαίτερα για αυτό, καθώς και το προσωπικό της Μαθητικής Εστίας για την άφογη συμπεριφορά τους απέναντι μας.

Ευχαριστούμε το Υπουργείο Παιδείας και ευχόμαστε να προχωρήσει σύντομα στη δημιουργία και άλλων τέτοιων Κέντρων. Για την ομάδα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του 2ου Λυκείου Κηφισιάς,

Αγγελική Κάββουρα - Αλέπη

Σειρήνων 40 Κηφισιά 145 64, Τηλ. 6209635

Η «Εικόνα» κατά Νομαρχίες

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΥΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ Π.Ε.

ΚΑΤΑ ΝΟΜΑΡΧΙΕΣ

Θα συνεχίζεται σταθερά η δημοσίευση των συγκεντρωτικών καταστάσεων των σχολείων που εφαρμόζουν προγράμματα Π.Ε., κατά Νομαρχίες και αποστέλλονται στην ΠΕΕΚΠΕ από τους υπευθύνους Π.Ε. των νομών.

Επειδή ήδη υπάρχει μεγάλος όγκος ανάλογου υλικού και τελειώνει η σχολική χρονιά, σε επόμενο τεύχος η στήλη - που καθιερώνεται εφεξής στο έντυπο - θα προσπαθήσει να δημοσιεύσει κατά το δυνατόν ολόκληρο το υλικό, ώστε να έχει κανείς μια συνολική αντίληψη του έργου που συντελείται για την Π.Ε. στα σχολεία.

ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος)

III. 20 ΓΡΑΦΕΙΟ Δ.Ε.

Γυμνάσιο Θέρμης: «Η Τούμπα της Θέρμης», «Η αυλή του Σχολείου μας», Γυμνάσιο Πανοράματος: «Το πράσινο γύρω μας», 1ο Γυμνάσιο Μαλακοπής: «Το δάσος της περιοχής Σείχ - Σου», «Διατροφή και περιβάλλον», 2ο Γυμνάσιο Μαλακοπής: «Μνημεία και πολιτιστική κληρονομιά της Θεσσαλονίκης», 7ο ΤΕΛ Θεσσαλονίκης: "Στοματική υγεία και περιβάλλον», «Ιστορικά μνημεία της Θεσσαλονίκης»

IV. 30 ΓΡΑΦΕΙΟ Δ.Ε.

Γυμνάσιο Προφήτη: «Η λίμνη Βόλβη: ένας ξεχασμένος υδροβιότοπος, συνέπειες από την βιολογική καταστροφή», 1ο Γυμνάσιο Αμπελοκήπων: «Η λίμνη της Ν. Απολλωνίας», «Η μονή Λαζαριστών Θεσσαλονίκης», «Η παράδοση της Μακεδονίας», 3ο Γυμνάσιο Ηλιούπολης: «Η υποβαθμισμένη περιοχή των δυτικών συνοικιών της Θεσσαλονίκης», Λύκειο Ηλιούπολης: «Η κοινωνική βία».

V. 50 ΓΡΑΦΕΙΟ Δ.Ε.

3ο Γυμνάσιο Πολίχνης: «Το ψυχιατρείο της Θεσσαλονίκης», «Το σχολείο μας», 32ο Γυμνάσιο Θεσσαλονίκης: «Το οικιστικό περιβάλλον της Θεσσαλονίκης», Γυμνάσιο Ν. Μαδύτου: «Οι αρχαιολογικοί χώροι της ευρύτερης περιοχής της Ν. Μαδύτου», «Το παραλίμνιο δάσος της Απολλωνίας (υδροβιότοπος της λίμνης Βόλβης)», Γυμνάσιο Ασβεστοχωρίου: «Το κοινοτικό πάρκο», «Ασβεστοχώρι: εξέλιξη φυσικού και αστικού περιβάλλοντος», 2ο Γυμνάσιο Πολίχνης: «Καλλιτεχνικό εργαστήριο του σχολείου», «Οικολογικά προβλήματα της Πολίχνης και Ευκαρτίας», 3ο Γυμνάσιο Πολίχνης: «Θεατρική παράσταση (τραγωδία - κωμωδία)», «Δάσος Δήμου Πολίχνης».

VI. 60 ΓΡΑΦΕΙΟ Δ.Ε.

Γυμνάσιο Μεσημβρίας: «Περιβαλλοντικά προβλήματα της περιοχής Ν. Μεσημβρίας - Αγχιάλου», Γυμνάσιο Κουφαλίων: «Κτηνοτροφία - Δήμος Κουφαλίων, παλαιότερα και σήμερα», 2ο Γυμνάσιο Εύοσμου: «Βιοτεχνίες Εύοσμου», 30ο Γυμνάσιο Θεσσαλονίκης: «Θεατρική παράσταση», 3ο Γυμνάσιο Εύοσμου: «Περιβαλλοντικά προβλήματα της περιοχής Εύοσμου», Λύκειο Κουφαλίων: «Συγκρότηση τμημάτων χωρωδίας και εκμάθηση μουσικών οργάνων», «Θεατρικό τμήμα και θεατρική παράσταση», 1ο Γυμνάσιο Εύοσμου: «Περιβάλλον - σχολείο».

ΣΧΟΛΕΙΑ 32, ΓΥΜΝΑΣΙΑ 26, ΛΥΚΕΙΑ 5, ΤΕΛ 1

ΝΟΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Σύνολο σχολικών μονάδων 22. Σύνολο σχολικών μονάδων που υλοποίησαν προγράμματα Π.Ε. 13. Γυμνάσια 9, Γ.Ε.Λ. 3, Τ.Ε.Λ.

1. Σύνολο υλοποιηθέντων προγραμμάτων 35. Σύνολο σχολείων που υλοποίησαν περισσότερα του ενός προγράμματα 8, Συνολικό ποσό επιχορήγησης των προγραμμάτων Π.Ε. έως 1,6,94 1.000.000. Σύνολο μαθητών 4.298. Αριθμός μαθητών που συμμετείχαν στα προγράμματα 1130. Σύνολο εκπαιδευτικών 320. Αριθμός εκπαιδευτικών που συμμετείχε στα προγράμματα 35. Αριθμός εκπαιδευτικών που συμμετείχε σε κάθε πρόγραμμα: ένας σε 20 προγράμματα, δύο σε 11 προγράμματα, τρεις σε 4 προγράμματα. Αριθμός εκπαιδευτικών - κατά ειδικότητα - που συμμετείχαν στα προγράμματα: ΠΕ1 : 1, ΠΕ2: 20, ΠΕ3: 5, ΠΕ4 :3, ΠΕ11 3, μουσική 1, ΠΕ6: 1, ΠΕ9: 1. Άλλες δραστηριότητες (ανακύκλωση, δένδροφύτευση, καθαρισμός κοινοχρήστων χώρων κ.λ.π.) Ανακύκλωση: σχολεία 3, χώρος σχολείου: σχολεία 4. Εκδόσεις που έγιναν σχετικά με τα υλοποιηθέντα προγράμματα: υπό έκδοση Θέματα και αντικείμενα υλοποιηθέντων προγραμμάτων (1992 -1993): Διαμόρφωση αύλειου χώρου, ανακύκλωση, σχολικές βιβλιοθήκες (στατιστική), θεατρική παράσταση, Αγωγή υγείας, ήθη - έθιμα (κατά τόπους), τηλεόραση, τα δάση της περιοχής, θέματα διεθνούς γενικής οικολογίας, χορωδία, ορχήστρα, ονομασίες - μύθοι - τραγούδια - τοπωνύμια, υδροτόπος περιοχής Πρεσπών, νερά - βρύσες περιοχής Αργούς Ορεστικού, Δένδροφύτευσεις - δένδροκομικές εργασίες, Ζωοφιλία, πόσιμο νερό, αδελφοποίηση σχολείου με σχολείο Κύπρου.

ΠΟΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟ ΤΡΕΧΟΝ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΔΡΑΜΑΣ

- Γυμνάσιο Περιθωρίου: α) «Οχυρό Περιθώρι και περιβάλλον χώρος» β) «Τοξικά απόβλητα και μόλυνση του περιβάλλοντος».
Συντονιστής: *Τσιμπουκέλης Αναστάσιος*
- Γυμνάσιο Παρανεστίου: «Ένα περιβαλλοντικό κέντρο στον τόπο μας».
Συντονίστρια: *Ζυγουλιάννα Αθηνά*
- Γενικό Λύκειο Προσοτσάνης: α) Ιστορία και περιβάλλον στην περιοχή Προσοτσάνης» β) «Έκδοση ετήσιου μαθητικού περιοδικού».
Συντονιστής: *Κουτσογιάννης Αθανάσιος*
- Λύκειο Δοξάτου: «Κυνήγι».
Συντονιστές: *Ζλατάνης Νίκος και Στυλίδου Μαρία*
- 6ο Γυμνάσιο Δράμας: «Μάρμαρα»

Συντονιστές: *Μηλώσης Χρήστος, Αναγνώστου Νικόλαος, Βλαχογιάννης Ιωάννης, Τσορτέκη Φρ.*
6. 2ο Γυμνάσιο Δράμας: «Γενική Π.Ε.»
Συντονιστής: *Αγοραστός Θεόδωρος*

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ Π.Ε. ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

«Συσκευασίες από μέταλλα - Χρήση μεταλλικών συσκευιών»:
Κων/νος Γκλιάος και Χρυσούλα Ορφανού.
«Το Αιγάλεω άλλοτε και τώρα»: Νατάσα Ηλιάδου.
«Μελέτη ακτής και θάλασσας, περιοχής "Βραχάκια" κόλπου Ελευσίνας»: Διονύσης Παλημέρης, Ειρήνη Νούσα.
«Ποδήλατο: Οικολογικό μέσο μεταφοράς»: Θεόδωρος Τσιλίκας.
«Περιβαλλοντικές εκδηλώσεις»: Φωτεινή Βόγλη.
«Ανακύκλωση χαρτιού και αλουμινίου - Ευπρεπισμός σχολικού χώρου»: Χρήστος Μπουκουβάλας.
«Τα σκουπίδια»: Ευθυμία Τσίγκου.
«Μια σωστή διατροφή»: Θεοφάνης Σκορδάς, Ταξιαρχία Μωυσή, Ασπασία Αδαμοπούλου, Σωτήριος Πολύδωρας.
«Περιβαλλοντική αγωγή»: 2ο Δημοτικό Σχολείο Μαγούλας.
«Ανακύκλωση»: 1ο Δημοτικό Σχολείο Άνω Λιοσίων, Παναγιώτης Σωτηρόπουλος, Βασίλειος Παγώνης, Βασίλειος Γεωργιάδης.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΜΠΙΣΤΟΛΑΣ

Υπεύθυνος Π.Ε. Α/θμιας Εκπ/σης Δυτ. Αττικής.

ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΧΙΟΥ - Α/ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

4ο Δημ. Σχολείο Χίου: Προστασία θαλάσσιου περιβάλλοντος
11ο Δημ. Σχολείο Χίου: Η παλιά μου πόλη - Σταθμοί στην ιστορία του τόπου μας
2ο Δημ. Σχολείο Βροντ.: Προστασία θαλάσσιου περιβάλλοντος
2ο Δημ. Σχολείο Βροντ.: Τα ζώα της αυλής μέσ' από τη λαϊκή μας παράδοση
Δημ. Σχολείο Λιβαδίων: Το Δάσος, πηγή ζωής
6ο Δημ. Σχολείο Χίου: Θάλασσα - Ρύπανση - προστασία
2ο Δημ. Σχολείο Χίου: Γνωριμία με τα ιστορικά μνημεία της Χίου
Δημ. Σχολείο Καλιμασιάς: Ο κύκλος του ψωμιού - Ζύμωμα
Δημ. Σχολείο Νεοχωρίου: Ο κύκλος του ψωμιού - Μύλοι
Δημ. Σχολείο Θολοποταμίου: Ο κύκλος του ψωμιού - Δοξασιές - Ήθη έθιμα - παραδόσεις
1ο Δημ. Σχολείο Χίου: προστασία θαλάσσιου, φυσικού περιβάλλοντος
1ο Δημ. Σχολείο Χίου: Μουσική Παιδεία
5ο Νηπιαγωγείο Κάμπου: Η φύση και πώς θα την προστατέψουμε
5ο Νηπιαγωγείο Χίου: Η φύση - Μια πηγή που πρέπει να την προστατέψουμε
Νηπιαγωγείο Λαγκάδας: Σκουπίδια - Χρήσιμα υλικά
1ο Δημ. Σχολείο Βροντάδου: Το σχολείο μου. Ταξίδι στο χώρο και στο χρόνο
3ο Δημ. Σχολείο: Οι εκκλησίες του τόπου μου
3ο Δημ. Σχολείο Βροντάδου: Ο Βροντάδος την εποχή της Τουρκοκρατίας
2ο Δημ. Σχολείο Χίου: Η γειτονιά μου
Δημ. Σχολείο Λαγκάδας: Διατροφή και υγεία
Δημ. Σχολείο Αρμολίων: Ο πηλός και η χρήση του
1ο Νηπιαγωγείο Βροντ.: Η θάλασσα, γιατί μολύνεται;
2ο Νηπιαγωγείο Βροντ.: Τι πρέπει να τρώμε;
3ο Νηπιαγωγείο Βροντ.: Ο καιρός - Οι εποχές. Πώς επηρεάζουν τη ζωή μας;

ΤΑΝΑΪΝΗ ΣΟΦΙΑ

Υπεύθυνη Π.Ε.

ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Δ/ΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ

Λύκειο Καναλιών: «Η λίμνη Κάρλα»
Ε.Π.Α. Ν. Ιωνίας Βόλου: «Αγνωστοί βιότοποι του ορεινού Β. Πηλίου, Πάνω Κερασιά, Μονή φλαμπουρίου, Βένετο».
3ο Γυμνάσιο Ν. Ιωνίας Βόλου: «Σχολείο και περιβάλλον και η δράση μας για το περιβάλλον».
5ο Λύκειο Βόλου: «Η Γορίτσα μας».
Λύκειο Αλμυρού: «Παραδοσιακά επαγγέλματα».
6ο Γυμνάσιο Βόλου: «Άλλη μεριά - Θεόφιλος Πετρίδης».
Γυμνάσιο Καναλιών: «Η μελέτη της χλωρίδας και πανίδας της ευρύτερης περιοχής της Κάρλας».
Σχολεία: 3 Γυμνάσια, 4 Λύκεια. Εκπαιδευτικοί: 16 και 243 μαθητές.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΟΥ 2ου ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΗΦΙΣΙΑΣ

Σχολικό έτος 1994 - 95
Πρόγραμμα με θέμα: «Το σχολείο μας». Καθηγήτρια - συντονίστρια: Αγγελική Κάββουρα - Αλέπη. Ομάδα 30 μαθητών από Α' και Β' Τάξη. Το πρόγραμμα βρίσκεται σε εξέλιξη.
Σχολικό έτος 1994 - 95
19 - 22 Ιανουαρίου 1995. 4ήμερη εκπαιδευτική επίσκεψη στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπ/σης Κλειτορίας. Καθηγητές: Αγγελική Κάββουρα - Αλέπη, Κων/νος Δημητρόπουλος. Η περιβαλλοντική ομάδα του Β1 τμήματος - 24 μαθητές.
Άλλες περιβαλλοντικές δραστηριότητες του σχολείου από το 1986 μέχρι και το 1995:
Συμμετοχή σε αναδάσωση στην Πεντέλη. Συμμετοχή κάθε έτος σε εθελοντικό καθαρισμό ακτών που διοργανώνει η HELMEPA. Δενδροφύτευση του σχολείου. Ανακύκλωση χαρτιού.
Σημείωση συντάξεως: Αποσπάσματα των τόσο ωραίων προγραμμάτων Π.Ε. του Λυκείου Κηφισιάς θα δημοσιευθούν σε άλλο τεύχος αφιερωμένο σε προγράμματα Π.Ε. στο σχολείο.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Α/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΝΟΜΟΥ

ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

5/θ Γαλατά: Γνωρίζω το Γαλατά - αγαπώ το χωριό μου
5ο Μεσολογγίου Ε' - ΣΤ': 1) Το δάσος πηγή ζωής 2) Ανακύκλωση χαρτιού
5ο Μεσολογγίου Β': Γνωρίζω την πόλη μου - αγαπώ την πόλη μου
4ο Μεσολογγίου Δ', Ε', ΣΤ': Αλυκές Μεσολογγίου-Βιότοπος Παραγωγή-επεξεργασία αλατιού - Ορνιθοπανίδα αλυκών
2/θ Αγ. Ηλία Γ'Δ': Η ελιά και η αξία του ελαιόλαδου στη ζωή μας
2/θ Αγ. Ηλία Ε', ΣΤ': Η ενέργεια στη ζωή μας
2ο Μεσολογγίου Ε1, Ε2: Δάσος-πηγή ζωής, Ανακύκλωση χαρτιού, Θεατρική παιδεία
1ο Μεσολογγίου Γ2, Ε2: Γνωρίζω την πόλη μου - αγαπώ την πόλη μου
1ο Μεσολογγίου Δ1, Δ2: Αγωγή υγείας
1ο Μεσολογγίου ΣΤ1, ΣΤ2: Αρχαιολογικοί - ιστορικοί χώροι
6ο Μεσολογγίου Α', Β': Ανακύκλωση υλικών
1ο Ναυπάκτου Ε1, Ε2: Κυκλοφορία αυτοκινήτων-ηχορύπανη της πόλης μας
Σχολείου Στράτου Γ, Δ, Ε, ΣΤ: Δενδροφύτευση - ανακύκλωση χαρτιού.

ΝΟΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ - Α/ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Αχαράβης: Λιμνοθάλασσα Αντινιώτη
2ο Κέρκυρας: Δάσος - Αναδάσωση
Ποταμού: Το ποτάμι μας
7ο Κέρκυρας: Η πανίδα του νησιού μας
5ο Κέρκυρας: Το νέο φρούριο της Κέρκυρας
12ο Κέρκυρας: Δάσος
Βασιλατίκων: Η ελαιοκαλλιέργεια στο νησί
Βιρού: Οι εκκλησίες του χωριού μας
Αγρού: Λατομείο Χωροπισκόπων
Περουλάδες: Μελέτη παράδοσης χωριού
Α, Κορακιάνας: Σκουπίδια - ανακύκλωση
Αγ. Μάρκου : Προστασία θαλασσών
3ο Κέρκυρας: Δάσος
Ειδικό Κέρκυρας: Περιποίηση σχολικού χώρου
Σγουράδων: Το δάσος
Νηπιαγ. Σπαρτίλλα: Λουλούδια του χωριού
Σινιών Β: Το παλιό χωριό
Γιμαρίου. Προστασία ακτών - θαλασσών
Σφακερών: Το περιβάλλον του χωριού μας
Κασσιόπης: Το κάστρο της Κασσιόπης
Τεμπλονίου : Σκουπίδια - ανακύκλωση
Γουβιών: Ανάγκη προστασίας ακτών - θαλάσσης
Σύνολο Δάσκαλοι 49 μαθητές 846

Β/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΝΟΜΟΥ ΚΙΛΚΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 1993 - 94

- 1ο Γυμνάσιο: «Το περιβάλλον του Σχολείου». Εργάστηκαν 5 καθηγητές (1 ειδικότητας ΠΕ2, 2 ειδικότητας ΠΕ4, 1 ειδικότητας ΠΕ5 και 1 ειδικότητας ΠΕ8) και 20 μαθητές.
- 2ο Γυμνάσιο: «Σχολικές βιβλιοθήκες». Εργάστηκαν 2 καθηγητές (1 ειδικότητας ΠΕ2 και 1 ειδικότητας ΠΕ15) και 57 μαθητές.
- 2ο Λύκειο: «Κυνήγι και φυσικό περιβάλλον.- Ανατροπή ή διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας». Εργάστηκαν 5 καθηγητές (1 ειδικότητας ΠΕ2, 1 ειδικότητας ΠΕ3, 1 ειδικότητας ΠΕ4 και 1 ειδικότητας ΠΕ11) και 78 μαθητές.
- Γυμνάσιο Ευκαρπίας: «Τα σκουπίδια στην καθημερινή ζωή μας»- Το κάπνισμα». Εργάστηκαν 1 καθηγητής ειδικότητας ΠΕ4 και 25 μαθητές.
- Γυμνάσιο Ν. Αγιονερίου: «Το φυσικό περιβάλλον της ευρύτερης περιοχής Ν. Αγιονερίου και η Πικρολίμνη». Εργάστηκαν 2 καθηγητές (1 ειδικότητας ΠΕ5 και 1 ειδικότητας ΠΕ9) και 50 μαθητές.
- Γυμνάσιο Βαππιστή: «Ηθη και έθιμα της περιοχής του Γυμνασίου Βαππιστή». Εργάστηκαν 1 καθηγητής ειδικότητας ΠΕ4 και 60 μαθητές.
- Γυμνάσιο Καμπάνη: «Τα ζώα και η εκμετάλλευσή τους από τον άνθρωπο». Εργάστηκαν 2 καθηγητές ειδικότητας ΠΕ4 και 35 μαθητές.
- Γυμνάσιο Σ.Σ. Μουριών: «Λαογραφία - Ιστορία - Αρχιτεκτονική περιοχής Μπέλλες Μουριών». Εργάστηκαν 2 καθηγητές (1 ειδικότητας ΠΕ2 και 1 ειδικότητας ΠΕ4) και 36 μαθητές.
- Γυμνάσιο Πολυκάστρου: «Χλωρίδα κοιλάδας Αξιού». Εργάστηκαν 1 καθηγητής ειδικότητας ΠΕ4 και 35 μαθητές.
- Λύκειο Πολυκάστρου: «Η πανίδα της περιοχής Πολυκάστρου». Εργάστηκαν 1 καθηγητής ειδικότητας ΠΕ1 και 32 μαθητές.
- Λύκειο Ευρώπου: «Ηθη και έθιμα περιοχής Ευρώπου μέσα από τη φωτογραφία». Εργάστηκαν 1 καθηγητής ειδικότητας ΠΕ11 και 20 μαθητές.
- ΤΕΛ Αξιούπολης: «Κοινωνική σύνθεση και χαρακτηριστικά των τόπων καταγωγής των μαθητών του ΤΕΛ Αξιούπολης».

Εργάστηκαν 2 καθηγητές ειδικότητας ΠΕ2 και 49 μαθητές. Επτά (7) από τα παραπάνω Σχολεία απέστειλαν στη Διεύθυνση Β/θμιας Εκπαίδευσης Ν. Κιλκίς και σχετικές εργασίες από τις οποίες - ύστερα από γνωμοδότηση της Επιτροπής Σχολικών Δραστηριοτήτων του Νομού -διακρίθηκαν: 1) του Γυμνασίου Καμπάνη, 2) του Γυμνασίου Ν. Αγιονερίου και 3) του ΤΕΛ Αξιούπολης.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ

Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπ/σης Ν. Κιλκίς.

ΝΟΜΟΣ ΣΕΡΡΩΝ - Β/ΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1. Λύκειο Βυρώνειας: «Γνωριμία με τα Μ.Μ.Ε.»
2. 3ο Γυμνάσιο: «Τα παραδοσιακά επαγγέλματα»
3. 3ο Γυμνάσιο: «Λαϊλιάς»: Δάσος - Αθλήματα - Παράδοση και δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης»
4. 3ο Γυμνάσιο: «Τα νεοκλασικά κτίρια της πόλης των Σερρών και παλιά παραδοσιακά κτίρια»
5. 3ο Γυμνάσιο: «Οι επιγραφές της πόλης των Σερρών από παλιά μέχρι σήμερα»
6. 3ο Γυμνάσιο: «Τοπικά μέσα μαζικής ενημέρωσης»
7. 3ο Γυμνάσιο: «Πετρώματα του Νομού Σερρών»
8. Τ.Ε.Λ. Νιγρίτας: «Δενδροφύτευση και υιοθεσία του δρόμου Νιγρίτα - Λαγγάδι»
9. Γ. Στρυμωνικού: «Κερκίνη - ποταμός Στρυμόνας»
10. Γ. Στρυμωνικού: «Ελληνορθόδοξη Λατρευτική παράδοση»
11. Γ. Λιβαδιάς: «Υγρότοπος της λίμνης Κερκίνης»
12. 5ο Γυμνάσιο Σερρών: «Πολιτιστικές δραστηριότητες στην πόλη των Σερρών από τις αρχές του αιώνα μέχρι σήμερα»
13. 5ο Γυμνάσιο Σερρών: «Η λίμνη Κερκίνη»
14. Γ. Νέου Πετρισιού: «Ιαματικά Λουτρά Σιδηροκάστρου»
15. Γ. Νέου Πετρισιού: «Το τελωνείο του Προμαχώνα»
16. Γ. Νέου Πετρισιού: «Η ιστορία του Νέου Πετρισιού»
17. Γ. Νέου Πετρισιού: «Ιερά Μονή Αγίου Προδρόμου Ακροχωρίου»
18. Γ. Ροδολίβους: «Η πανίδα της περιοχής Ροδολίβους Παγγαίου»
19. Γ. Λευκώνα: «Η ιστορία του Λευκώνα»
20. Γ. Μαυροθάλασσας: «Δημογραφία»
21. Γ. Κάτω Ποροίων: «Προσέγγιση της φύσης μέσα από τη Βυζαντινή αγιογραφία»
22. Γ. Ηράκλειας: «Λαογραφικά στοιχεία της περιοχής Ηράκλειας»
23. Γ. Βυρώνειας: «Δασικό σύμπλεγμα Μπέλλες»
24. Λύκειο Στρυμωνικού: «Θεατρική παιδεία»
25. Λύκειο Στρυμωνικού: «Συγκρότηση σχολικής βιβλιοθήκης»
26. Γ. Παλαιοκώμης: «Ζώα της περιοχής Παλαιοκώμης»
27. Τ.Ε.Λ. Νιγρίτας: «Η άγρια πανίδα του τόπου μας τα παλαιότερα χρόνια και τώρα»
28. Γ. Νέου Σουλίου: «Ιστορικά - Λαογραφικά και στατιστικά στοιχεία του Νέου Σουλίου»
29. Λύκειο Ροδολίβους: «Αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά του Δ. Παγγαίου»
30. Γ. Σκοτούσας: «Σκοτούσα: Παρελθόν - Παρόν - Μέλλον»
31. Γ. Νέας Ζίχνης: «Περιβαλλοντική κατάσταση επαρχίας Φυλλιάδας - Προοπτικές ανάπτυξης»
32. Λ. Νέας Ζίχνης: «Κατάρτιση οδηγού του Λαογραφικού Μουσείου Νέας Ζίχνης»
33. 2ο Γυμνάσιο Σερρών: «Ηρώα και αδριάντες της πόλης των Σερρών»
34. 2ο Γυμνάσιο Σερρών: «Τα Βυζαντινά των Σερρών»
35. Γ. Λευκώνα: «Εφηβεία: Από 12 μέχρι 18»

ΤΑΤΣΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ

Υπεύθυνη Π.Ε. Νομού Σερρών

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΩΝ ΝΟΜΟΥ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1994 - 1995**

Α. Προγράμματα Π.Ε. Δημοτικών Σχολείων:

Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

1. «Η πλατεία Μακεδονομάχων». Πειραματικό Δ.Σ. Α.Π.Θ. Τάξη Γ'. Αριθμός μαθητών: 25. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Κοκουσουλά Γεωργία, Παπαδόπουλος Απόστολος, Αγγελίδης Ζήσης.
2. «Γνωρίζουμε, αγαπούμε και προστατεύουμε το δάσος». «Η θάλασσα». 1ο Πειραματικό Δ.Σ. πρώην Π.Α.Θ. Τάξη Α'. Αριθμός μαθητών: 28. Υπεύθυνος δάσκαλος: Βιζιώτης Καροοφύλλης.
3. «Γνωρίζουμε, αγαπούμε και προστατεύουμε το δάσος». 2ο Πειραματικό Δ.Σ. πρώην Π.Α.Θ. Τάξη Α'. Αριθμός μαθητών: 28. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Λειβαδιώτου Αμαλία, Μπάτσιος Γεώργιος.
4. «Ανακύκλωση χαρτιού». 20ο Δ.Σ. Καλαμαριάς. Τάξεις: ΣΤ1, ΣΤ2. Αριθμός μαθητών: 60. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Δεβελάσκας Ιωάννης, Πολίτης Βασιλίας.
1ο Γραφείο Π.Ε.
05. «Μόλυνση Περιβάλλοντος», «Ανακύκλωση». 1ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξεις: Ε', ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 50. Υπεύθυνη δασκάλα: Θεοφίλη Μαρία.
- 06 «Καθαριότητα χώρων σχολείου - αιθουσών - προαυλίου - οικοδομικού τετραγώνου πέριξ του σχολικού συγκ/τος. Ευαισθητοποίηση μαθητών στην περιποίηση δενδρυλλίων - πρασίνου. Ανακύκλωση χαρτιού - αλουμινίου» 4ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξεις: Α', Β', Γ', Δ', Ε', ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 270. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Γούτα Αναστασία, Παναγιωτίδου Παρασκευή, Πλέσιος Γεώργιος, Κατράνας Αργύριος, Παπαδοπούλου Κυριακή, Ατματζίδου Ελένη.
7. «Ανακύκλωση». 9ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξη ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 26. Υπεύθυνος δάσκαλος: Ζησάκης Ελευθέριος.
8. «Ευπρεπισμός και καθαριότητα των τριγωνικών και ορθογωνίων πλασιών που βρίσκονται επί της Βασ. Γεωργίου (παρτέρια)». 12ο Δ.Σ. Δήμου Θεσσαλονίκης. Τάξεις: Γ'2, ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 59. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Ζυγούρης Δημήτριος, Τσιανάκας Πρόδρομος.
9. «Δυνατότητα επέμβασης του ανθρώπου πάνω στα βασικά προβλήματα περιβάλλοντος του τόπου του». 15ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξεις: Γ1, Γ'2, Β'1, Β'2. Αριθμός μαθητών: 90. Υπεύθυνες δασκάλες: Ουζούνη Ιφιγένεια, Τουραμάνη Δήμητρα.
10. «Η ρύπανση του περιβάλλοντος. Αιτία - Επιπτώσεις - Αντιμετώπιση του προβλήματος». 18ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξη Ε'. Αριθμός μαθητών: 26. Υπεύθυνος δάσκαλος: Αγγελακούδης Νικόλαος.
11. «Υλικά συσκευασίας διαφόρων προϊόντων. Παρασκευή ανακυκλωμένου χαρτιού». 22ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξεις: Ε' και ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 47. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Λαμογιάννης Οδυσσεάς, Πετσούλας Ηλίας.
12. «Καθαριότητα χώρων σχολείου - τάξεων (αιθουσών) - προαυλίου. Ευαισθητοποίηση μαθητών στην περιποίηση δενδρυλλίων - πρασίνου. Ανακύκλωση χαρτιού - αλουμινίου». 33ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξεις: Γ', Δ', Ε', ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 122. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Βεζιρτζής Ιωάννης, Κυμηνάς Ανδρέας, Λαλούτσου Μαγδαληνή, Δεμερτζή Σοφία.
13. «Ιστορικό περιβάλλον». 69ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξεις: Γ1, Γ'2, Δ'1, Δ'2. Αριθμός μαθητών: 80. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Σαββίδου Κυριακή, Δράκτση Χριστίνα, Σιουπέρη Ανθούλα, Παπαθανασίου Μαίρη.
14. «Ρυμοτομία και κυκλοφοριακό περιοχής σχολείου - ευρύτερης περιοχής Χαριλάου». 79ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξη Δ'. Αριθμός μαθητών: 20. Υπεύθυνος δάσκαλος: Παυλόπουλος Παναγιώτης.
15. «Ανακύκλωση κουτιών αλουμινίου - Πολτοποίηση χαρτιού». 82ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξεις: Γ', Δ', Ε', ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 82. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Μάστορας Κων/νος,

Λιθοξοίδης Γεώργιος.

16. «Καθαριότητα σχολικού χώρου - συμμετοχή μαθητών στη δενδροφύτευση - περιποίηση δενδρυλλίων - πρασίνου - Ανακύκλωση χαρτιού - αλουμινίου». 84ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξεις: Α', Β', Γ', Δ', Ε', ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 132. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Τρακατέλης Χρήστος, Καραγεωργόπουλος Μιλτιάδης, Ματζαρίδης Αναστάσιος, Μηνάς Θεόδωρος, Λακωβίδης Αναστάσιος, Γιαννιώτη Ευαγγελία.
17. «Καθαριότητα σχολικού χώρου - Ανακύκλωση χαρτιού - αλουμινίου». 86ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξεις: Γ'1, Δ'1, Ε'1, Ε'2, ΣΤ'1, ΣΤ'2. Αριθμός μαθητών: 140. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Τοκόπουλος Κων/νος, Ποζίδου Ειρήνη, Προύντζος Χρήστος, Μαλακούδης Αθανάσιος, Λαμάνας Νικόλαος, Κοτίδου Νίκη.
18. «Ανάγνωση ενός τοπίου». 89ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξη Ε'. Αριθμός μαθητών: 25. Υπεύθυνος δάσκαλος: Γιαννουλάκης Βασίλειος.
19. «Ρύπανση περιβάλλοντος». 93ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξεις: Ε' και ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 50. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Δαυίδης Δημήτριος, Νατσιόπουλος Δημήτριος, Τσιγαρίδας Παναγιώτης.
20. «Συμμετοχή σε προγράμματα ανακύκλωσης χαρτιού - γιαλιού - αλουμινίου - καθαριότητα χώρων - ποδήλατο». 95ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξεις: Ε' και ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 49. Υπεύθυνη δασκάλα: Αλμπανοπούλου Χρυσούλα.
21. «Υγιεινή και περιβάλλον στο σχολείο». 97ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξη ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 22. Υπεύθυνη δασκάλα: Δημητριάδου Ουρανία.
22. «Καθαριότητα σχολικού χώρου - συμμετοχή μαθητών στη δενδροφύτευση - περιποίηση δενδρυλλίων- πρασίνου. Ανακύκλωση χαρτιού - αλουμινίου». 102ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξεις: Α', Β', Γ', Δ', Ε', ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 131. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Σεκερλής Δήμος, Βερροιώτης Παναγιώτης, Μπισκολαβίτης Λάμπρος, Τζήκας Ιωάννης, Σπηλιώτη Ελένη, Βάσσο Μαρία.
23. «Το δάσος». Μακεδόνικα Εκπαιδευτήρια. Τάξεις: Ε' και ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 170. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Μάνος Κων/νος, Παππάς Τάσος, Πολυζωίδης Άγγελος, Αθανασιάδου Δέσποινα. 2ο Γραφείο Π.Ε.
24. «Το πράσινο στο Δήμο Αμπελοκήπων». 2ο Δ.Σ. Αμπελοκήπων. Τάξεις: Ε'1, Ε'2 ΣΤ'1. Αριθμός μαθητών: 65. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Στεφανίδης Φίλιππος, Κουρτέλη Μαρία, Ταρπνίδης Χρήστος.
25. «Ένα καλύτερο περιβάλλον για το σχολείο και τη γειτονιά μας». 5ο Δ.Σ. Αμπελοκήπων. Τάξεις: Όλες. Αριθμός μαθητών: 242. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Αραμπατζή Αθηνά, Γιουρούκης Ευστράτιος, Γκατζανόπουλος Ζήσης, Καρασαρλίδου Σοφία, Ακριπίδης Νικόλαος, Παπαδόπουλος Χρήστος, Μερτζανίδου Μαρία, Φορτούνης Γεώργιος, Παπαναστασίου Αναστάσιος, Χατζοπούλου Σταυρούλα, Μαραγκουδάκη Μαρία, Μπαρουτέ Αλεξάνδρα.
26. «Περιβαλλοντικά προβλήματα στους Αμπελοκήπους και τη Δυτική Θεσσαλονίκη». 12ο Δ.Σ. Αμπελοκήπων. Τάξεις: ΣΤ'1, ΣΤ'2, ΣΤ'3. Αριθμός μαθητών: 74. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Μαρκίδης Νικόλαος, Σμήλιος Ηλίας, Γυμνόπουλος Κοσμάς.
27. «Γνωριμία με το περιβάλλον και η ευαισθητοποίηση στην προστασία του». 1ο Δ.Σ. Μενεμένης. Τάξεις: Β'2, Δ'2, ΣΤ'1. Αριθμός μαθητών: 71. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Γεωργούλης Κων/νος, Ιωαννίδης Μενέλαος, Τσουμάνης Θεοφάνης.
28. «Διδασκαλία θεμάτων Π.Ε. στο Δημοτικό Σχολείο». 2ο Δ.Σ. Μενεμένης. Τάξεις: Δ'2, Ε'2, ΣΤ'1. Αριθμός μαθητών: 80. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Γιόβας Γεώργιος, Σακελλαρίου Ιωάννης, Κοκκινίδου Παρασκευή, Χατζής Βασίλειος.
29. «Διαμόρφωση και καλλωπισμός του αύλειου χώρου και των ελεύθερων χώρων γύρω από το σχολείο». 6ο Δ.Σ. Ελευθερίου-Κορδελιού. Τάξεις: Ε' και ΣΤ'1. Αριθμός μαθητών: 42. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Καλογραίας Μιχάλης, Αθαναηλίδου Γεωργία.
30. «Ανακύκλωση υλικών». 11ο Δ.Σ. Εύοσμου. Τάξη Γ'. Αριθμός

- μαθητών: 18. Υπεύθυνος δάσκαλος: Σολακίδης Ιωάννης.
31. «Ανακύκλωση υλικών». 12ο και 9ο Δ.Σ. Εύοσμου. Τάξεις: Γ' και Δ'. Αριθμός μαθητών: 50. Υπεύθυνες δασκάλες: Ραΐκου Αρτεμη, Χαβιαρίδου Ελένη.
32. «Περιβαλλοντικά προβλήματα περιοχής (Καλοχωρίου)». 1ο Δ.Σ. Καλοχωρίου. Τάξεις: Γ', Δ', Ε', ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 108. Υπεύθυνη δασκάλα: Γαλάνη Μαρία.
33. «Ανακύκλωση». 2ο Δ.Σ. Καλοχωρίου. Τάξη Γ'. Αριθμός μαθητών: 29. Υπεύθυνος δάσκαλος: Παλλάς Θεόδωρος.
34. «Ατμοσφαιρική ρύπανση». Δ.Σ. Νεοχωρούδας. Όλες οι τάξεις. Αριθμός μαθητών: 92. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Καστανού Ελένη, Χριστοδούλου Βασίλης, Καναβράς Ευάγγελος, Μαλαματένιου Στέλλα, Λεονταρίδου Αναστασία.
3ο Γραφείο Π.Ε.
35. «Σχολείο - Περιβάλλον χώρος - Προβλήματα». 23ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξεις: Ε'2 και ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 43. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Τζήκας Χρήστος, Καμπάνη Άννα.
36. «Τα μεταφορικά μέσα σε σχέση με το περιβάλλον». 92ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξη ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 27. Υπεύθυνος δάσκαλος: Βαγενάς Αναστάσιος.
37. «Το νερό, πηγή ζωής». «Η θάλασσα». 106ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξη Γ'1. Αριθμός μαθητών: 26. Υπεύθυνη δασκάλα: Κόνιαλη Δήμητρα.
38. «Τρόφιμα». 106ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξη Β'1. Αριθμός μαθητών: 25. Υπεύθυνη δασκάλα: Σύψα Χρυσούλα.
39. «Δάσος ένα πολύπλοκο οικοσύστημα: Βιότοπος», (κλίμα, έδαφος), βιοκοινότητες (φυτοκοινότητα, ζωοκοινότητα). 113ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξεις Α' και Β'. Αριθμός μαθητών: 48. Υπεύθυνες δασκάλες: Παπαγερά Μαγδαληνή, Μπάτζιου Θεολογία.
40. «Φυσικό, Κοινωνικό - Πολιτιστικό και Θρησκευτικό περιβάλλον». 113ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξη Δ'. Αριθμός μαθητών: 21. Υπεύθυνη δασκάλα: Μπόζιου Ελένη.
41. «Φυσικό, Κοινωνικό - Πολιτιστικό και Θρησκευτικό περιβάλλον». 113ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξη Γ'. Αριθμός μαθητών: 26. Υπεύθυνος δάσκαλος: Κουμπουρέλου Νικόλαος.
42. «Υγροβιότοποι Νομού Θεσσαλονίκης». 2ο Δ.Σ. Πυλαίας. Τάξεις: Α', Β', Δ', ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 80. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Βουρτσάκη Ευαγγελία, Μπρατίδου Δήμητρα, Κοϊδής Μιχάλης, Χριστόφορου Απόστολος.
- 4ο Γραφείο Π.Ε.**
43. «Η αρκούδα». 45ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξεις Β' και Ε'. Αριθμός μαθητών: 56. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Καπετανίος Γιάννης, Γκιώνη Πολυτίμη.
44. «Η αρκούδα». 47ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξεις Β' και ΕΕ'. Αριθμός μαθητών: 56. Υπεύθυνες δασκάλες: Κώτση Μαρίνα, Καρπούζα Αρχοντούλα.
45. «Ανακύκλωση σκουπιδιών - συμμετοχή σε δενδροφύτευση του Δήμου - καθαρισμός προαυλίου χώρου - καθαρισμός παιδικής χαράς». 54ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξεις: Δ', Ε'1, Ε'2, ΣΤ'1, ΣΤ'2. Αριθμός μαθητών: 104. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Κοτίνης Χρήστος, Βοσδίκη Πολυξένη, Αγαπίδου Αμαλία, Ιωάννου Αφροδίτη, Τσαρβούλης Βασίλειος.
46. «Ανακύκλωση χαρτιού και αλουμινίου». 55ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξεις: ΣΤ'1 και ΣΤ'2. Αριθμός μαθητών: 40. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Παπασιδέρης Κων/νος, Αραμπατζής Θεόδωρος.
47. «Ρύπανση και αρχαία μνημεία». 115ο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Τάξεις: Δ', Ε' ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 66. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Μαϊτός Αυγουστίνος, Κοππαρινίδης Νικόλαος, Μπουχούνας Χριστόδουλος.
5ο Γραφείο Π.Ε.
48. «Βελτίωση των συνθηκών ζωής των κατοίκων της συνοικίας μας». 3ο Δ.Σ. Σταυρούπολης. Όλες οι τάξεις. Αριθμός μαθητών: 219. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Παναγιωτίδου Μαρία, Τοπάλη Χρυσή, Κοντολέων Αναστάσιος, Πετρίδου Αστέρας, Τσιμήγκα Κυριακή, Ξενιτόπουλος Νικόλαος, Σαρβανίδου
- Χαρίκλεια, Θυμιόπουλος Στέργιος, Κεχαγιάς Αντώνιος, Τζημόπουλος Γεώργιος, Κουστολίδης Θεόδωρος.
49. «Αναβάθμιση της περιοχής του σχολείου μας. Ευαισθητοποίηση των παιδιών πάνω σε περιβαλλοντικά προβλήματα». 14ο Δ.Σ. Σταυρούπολης. Τάξεις: Δ', Ε', ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 75. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Αραμπατζίδης Χαράλαμπος, Λιούλιος Θεόδωρος, Μάττας Ηλίας.
50. «Γνωρίζω τη Νεάπολη». 2ο Δ.Σ. Νεάπολης. Τάξη ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 31. Υπεύθυνος δάσκαλος: Βάββας Βασίλειος.
51. «Ευαισθητοποίηση μαθητών σε θέματα περιβάλλοντος και κατανόηση των προβλημάτων του πλανήτη». 8ο Δ.Σ. Νεάπολης. Τάξεις: Ε' και ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 117. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Τσακπίνου Μαριάνθη, Βλάχου Ελένη, Χαράλαμπος Ελευθέριος, Γιαγμουρίδης Χαράλαμπος, Πουλιόπουλος Νικόλαος, Καλέντζης Κων/νος.
52. «Η προστασία του περιβάλλοντος». 9ο Δ.Σ. Νεάπολης. Τάξεις: Ε' και ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 56. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Γιαντζάκης Δημήτρης, Αθανασίου Ανδρέας.
53. «Φυσικό περιβάλλον (έδαφος - αέρας - νερό - πανίδα - χλωρίδα)». 1ο Δ.Σ. Ευκαρπίας. Όλες οι τάξεις. Αριθμός μαθητών: 214. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Λασκαρίδης Άγγελος, Γιανίκος Παναγιώτης, Κωστόπουλος Γεώργιος.
54. «Ευαισθητοποίηση των μαθητών σε θέματα που αφορούν το περιβάλλον (προβλήματα, προστασία κ.λ.π.)». 2ο Δ.Σ. Ευκαρπίας. Τάξεις: Ε' και ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 42. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Παπαδημητρίου Νικόλαος, Χαριζάνης Ιωάννης.
6ο Γραφείο Π.Ε.
55. «Θερμαϊκός κόλπος - Ρύπανση». 1ο Δ.Σ. Θέρμης. Τάξεις: ΣΤ'1, ΣΤ'2, ΣΤ'3. Αριθμός μαθητών: 64. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Μυλωνά Αναστασία, Οικονόμου Αθανάσιος, Γρηγοριάδου Αντιγόνη.
56. «Γεωργία και περιβάλλον (Γεωργικά φάρμακα - λιπάσματα, παραδοσιακή γεωργία, οικολογική γεωργία)». Δ.Σ. Αδενδρου. Τάξεις: Ε' και ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 56. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Μητράκας Απόστολος, Γκαρνατατζής Νικόλαος, Τσαγγάρης Αθανάσιος.
57. «Ανακύκλωση χαρτιού». 2ο και 3ο Δ.Σ. Επανομής. Τάξεις Δ', Ε', ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 89. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Μπαζιργιάννης Αντώνιος, Παυλίδου Μαρία, Πράτανος Σταύρος, Παλπάνας Δημήτριος, Βογιατζής Κων/νος.
58. «Αξίος ποταμός». 2ο Δ.Σ. Κουφαλίων. Τάξεις: Γ', Δ', Ε', ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 19. Υπεύθυνη δασκάλα: Γιαννακάκη Γεωργία.
59. «Μόλυνση περιβάλλοντος- Ατμοσφαιρική ρύπανση». 3ο Δ.Σ. Κουφαλίων. Αριθμός μαθητών: 25. Υπεύθυνη δασκάλα: Κούκλη Μαρίνα.
60. «Ιχθυόσκαλα Ν. Μηχανιώνας». 1ο Δ.Σ. Ν. Μηχανιώνας. Τάξη Ε'2. Αριθμός μαθητών: 23. Υπεύθυνος δάσκαλος: Καρύδας Θεοφάνης.
61. «Το Ναυπηγείο (καρνάγιο) της Νέας Μηχανιώνας». 2ο Δ.Σ. Νέας Μηχανιώνας. Τάξη Ε'1. Αριθμός μαθητών: 19. Υπεύθυνος δάσκαλος: Παντζαρίδης Σάββας.
7ο Γραφείο Π.Ε.
62. «Ευπρεπισμός σχολείου». 1ο Δ.Σ. Σοχού. Τάξεις: Δ', Ε', ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 51. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Σεπιάδης Γεώργιος, Ήργης Αργύρης, Μάστορας Απόστολος.
63. «Κοινωνικό περιβάλλον κοινότητας Αγίου Βασιλείου», «Συνέχιση προγράμματος Πελαργών - καταγραφή νέων στοιχείων», «Σχολικός κήπος». Δημοτικό σχολείο Αγίου Βασιλείου. Τάξεις: Β' και Δ'. Αριθμός μαθητών: 26. Υπεύθυνοι δάσκαλοι: Κάμτσιου Νικόλαος, Λαζαρίδου Ευγενία.
64. «Το δάσος». Δ.Σ. Καρτερών. Τάξεις: Β', Γ', Δ', ΣΤ'. Αριθμός μαθητών: 5. Υπεύθυνος δάσκαλος: Παγώνης Γρηγόριος.
Προγράμματα Π.Ε. Νηπιαγωγείων
2ο Γραφείο Π.Ε.
65. «Ανακύκλωση χαρτιού». 1ο Νηπιαγωγείο Αμπελοκήπων. Αριθμός νηπίων: 40. Υπεύθυνες νηπιαγωγοί: Λαζαρίδου Ελένη, Μπαγτζόγλου Ανθή, Γούναρη Αικατερίνη.

66. «Βοήθεια στον καλλωπισμό του εσωτερικού και εξωτερικού χώρου του σχολείου». 6ο Νηπιαγωγείο Ελευθερίου · Κορδελιού. Αριθμός νηπίων: 11. Υπεύθυνη νηπιαγωγός: Πολύζου Βάγια.
67. «Σκουπίδια - Ανακύκλωση χαρτιού». 1ο, 2ο, 3ο Νηπιαγωγείο Ιωνίας. Τάξεις: 6. Αριθμός νηπίων: 105. Υπεύθυνες νηπιαγωγοί: Μακρίδου Άννα, Θανάσκου Ευαγγελία, Πατσαβέλα Σοφία, Πατσαβέλα Πολυξένη, Κεφάλα Πασχαλίτσα, Αλμπάντη Θεοδοσία.
68. «Ανακύκλωση χαρτιού». 1ο Νηπιαγωγείο Καλοχωρίου. Τμήματα Α' και Β'. Αριθμός νηπίων: 38. Υπεύθυνες νηπιαγωγοί: Κατσαρού Αικατερίνη, Κεχαγιά Ελένη.
69. «Το περιβάλλον και οι λειτουργίες του». Νηπιαγωγείο Ωραιοκαστρου. Τμήματα Α' και Β'. Αριθμός νηπίων: 37. Υπεύθυνες νηπιαγωγοί: Αμοιρίδου Αναστασία, Τσαμεσιδίου Αγάπη.
- 5ο Γραφείο Π.Ε.
70. «Υγιεινή διατροφή». 2ο Νηπιαγωγείο Ασβεστοχωρίου. Τμήματα 2. Αριθμός νηπίων: 30. Υπεύθυνες νηπιαγωγοί: Ράδου Ευγενία, Τσιαιλιάνη Στέλα.
- 6ο Γραφείο Π.Ε.
71. «Πουλιά - καταφύγιο στον υδροβιότοπο του Δέλτα Αξίου». 2ο και 4ο Νηπιαγωγεία Χαλάστρας. Τάξεις: 2. Αριθμός νηπίων: 32. Υπεύθυνες νηπιαγωγοί: Μαύρου Μελπομένη, Αθανασίου Παναγιώτα.

Κ.Ε.Π.Ε.Θ.

ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Το ΚΕΠΕΘ είναι αστική μη-κερδοσκοπική εταιρεία κοινωνικού σκοπού.

Με βάση το καταστατικό του, σκοπός του Κέντρου είναι η προώθηση της μελέτης, της έρευνας, της τεκμηρίωσης και της πληροφόρησης για την προστασία του περιβάλλοντος και ιδιαίτερα του θεσμού της Εκτίμησης των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων από αναπτυξιακά έργα, σχέδια και δραστηριότητες.

Βασικός άξονας δραστηριοποίησης για την προώθηση των σκοπών του ΚΕΠΕΘ είναι η ενίσχυση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, τυπικής και άτυπης, θεωρούμενης σαν απαραίτητος όρος για την προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος και την ουσιαστική λειτουργία του θεσμού της εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Στα 5 χρόνια δράσης του, το ΚΕΠΕΘ συμμετείχε σε 23 περιβαλλοντικά προγράμματα και δραστηριότητες, συνεργαζόμενο με ελληνικούς και ξένους φορείς. Από αυτά, τα 15 προγράμματα αφορούσαν την περιβαλλοντική εκπαίδευση.

Μεταξύ των προγραμμάτων αυτών περιλαμβάνονται:

- Ένα πιλοτικό πρόγραμμα Π.Ε. (1991 - 92).
- Συνεργασία με αμερικανικό πανεπιστήμιο σε μεταπτυχιακό πρόγραμμα Π.Ε., στα πλαίσια του οποίου εκπονήθηκαν ή εκπονούνται 9 μεταπτυχιακές διατριβές (1991 - 95).
- Διοργάνωση 3 σεμιναρίων Π.Ε. για εκπαιδευτικούς, διάρκειας 200 - 300 ωρών, σε συνεργασία με το Σύνδεσμο Προστασίας Περιβάλλοντος Ανατολικής Θεσσαλονίκης και την Ευρωπαϊκή Ένωση (1992 - 94).
- Διοργάνωση Εκπαιδευτικής Συνάντησης για την Π.Ε. στην Ανατολική Θεσσαλονίκη, σε συνεργασία με το Σύνδεσμο Προστασίας Περιβάλλοντος Ανατολικής Θεσσαλονίκης (1993).

Στα πλαίσια των παραπάνω προγραμμάτων, το ΚΕΠΕΘ συμμετείχε στο σχεδιασμό και υλοποίηση 42 προγραμμάτων Π.Ε. σε σχολεία της Θεσσαλονίκης (Λύκεια, Γυμνάσια, Δημοτικά, Νηπιαγωγεία) συνεργαζόμενο με το Σύνδεσμο Προστασίας Περιβάλλοντος Ανατολικής Θεσσαλονίκης και τους εκπαιδευτι-

κούς των σχολείων. Μερικοί από τους τίτλους των προγραμμάτων Π.Ε., τα ονόματα των εκπαιδευτικών, τα σχολεία και τα έτη υλοποίησης, περιλαμβάνονται στον κατάλογο που ακολουθεί. Για περισσότερες πληροφορίες, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να γράψουν στη διεύθυνση: **Κώστας Νικολάου, ΚΕΠΕΘ, Τ.Θ. 17025 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 542 10.**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

1. «Η τούμπα της Θέρμης», Π. Ιωσηφίδου, Γυμνάσιο Θέρμης, 1992-93
2. «Ανακύκλωση χαρτιού και βιοδείκτες», Α. Κάδικα, Γυμνάσιο Πανοράματος, 1992-93
3. «Υιοθέτηση κοινοτικού πάρκου από μαθητές», Σ. Γκίζης, Λύκειο Ασβεστοχωρίου, 1992-93
4. «Το πράσινο γύρω μας», Σ. Κονδυλοπούλου, Γυμνάσιο Πανοράματος, 1992-93
5. «Πρόγραμμα με βιοδείκτες», Ε. Βουρτσάκη, 2ο Δημοτικό Πυλαίας, 1992-93
6. «Ανακύκλωση υλικών», Μ. Κοϊδής, 2ο Δημοτικό Πυλαίας 1992-93
7. «Βιοδείκτες και ανακύκλωση χαρτιού», Α. Χριστόφορου, 2ο Δημοτικό Πυλαίας, 1992-93
8. «Ανακύκλωση χαρτιού και αλουμινίου», κ. Χατζηβλάσσης, 2ο Δημοτικό Πυλαίας, 1992-93
9. «Ανακύκλωση χαρτιού», Κ. Μαντάς, Δημοτικό Ασβεστοχωρίου 1992-93
10. «Ρύπανση νερών», Κ. Τζιώνας, 23ο Δημοτικό Θεσσαλονίκης 1992-93
11. «Οικολογικές δραστηριότητες», Μ. Μαρσέλου, 3ο Δημοτικό Τριανδρίας, 1992-93
12. «Ρύπανση οικοσυστημάτων», Ι. Τρικαλιώτης, 1ο Δημοτικό Θέρμης, 1992-93
13. «Διαμόρφωση σχολικού κήπου», Ε. Κασικτή, ΚΕΠΕΠ Αγ. Δημήτριος 1992-93
14. «Οικολογικές δραστηριότητες», Α. Αθανασίου, 4ο Νηπιαγ. Τριανδρίας, 1992-93
15. «Μνημεία και άγρια φύση», Κ. Προμογιάννης, Δημοτικό Χορτιάτη, 1993-94
16. «Νερά στο Χορτιάτη», Ε. Ευθυμιάδης, Δημοτικό Χορτιάτη, 1993-94
17. «Το δάσος», Δ. Κωνσταντίνου, Δημοτικό Χορτιάτη, 1993-94
18. «Χείμαρρος Πανοράματος», Μ. Στυλίδου, Δημοτικό Πανοράματος, 1993-94
19. «Χείμαρρος Πανοράματος», Χ. Ματσαρίδης, Δημοτικό Πανοράματος, 1993-94
20. «Ανακύκλωση υλικών», Δ. Πρατίδου, 2ο Δημοτικό Πυλαίας, 1993-94
21. «Καθημερινά περιβαλλοντικά προβλήματα», Γ. Κωλέτος, Δημοτικό Θέρμης, 1993-94
22. «Χείμαρρος Πανοράματος», Μ. Παπαγερά, 114ο Δημοτικό Μαλακοπής, 1993-94
23. «Χείμαρρος Πανοράματος», Μ. Μπατίλας, Μακεδόνικα Εκπαιδευτήρια, 1993-94
24. «Ανακύκλωση χαρτιού», Ε. Παπαδοπούλου, Π.Σ. Χάιντι, 1993-94
25. «Ατμοσφαιρική ρύπανση», Ν. Κουμπουρέλλου, 113ο Δημοτικό Μαλακοπής, 1993-94
26. «Διαμόρφωση ακάλυπτου χώρου», Ζ. Κατσαρά, 2ο Δημοτικό Αμπελοκήπων, 1993-94
27. «Ρέμα Εξοχής», Δ. Κυπραίος, Δημοτικό Εξοχής, 1993-94
28. «Τεχνική βιοδεικτών», Θ. Ζαβαρόπουλος, 2ο Δημοτικό Σίνδου, 1993-94
29. «Το δάσος και η ανακύκλωση», Ε. Κοτσανίδου, 1ο Δημοτικό Θέρμης, 1993-94
30. «Το δάσος της Πολίχνης», Α. Παραδεισινός, 3ο Γυμνάσιο Πολίχνης, 1994
31. «Ρύπανση ακτών», Ε. Χαράτση και Α. Γλαρούδη, Γυμνάσιο Μουδανιών, 1994

ΒΙΒΛΙΑ - ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Για την καλύτερη ενημέρωση των εκπαιδευτικών, αλλά και τη δημιουργία Βιβλιοθήκης - Αρχείου στην Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. ώστε να λειτουργήσει ο Σύλλογος σαν κέντρο πληροφόρησης, παρακαλούμε τους εκπαιδευτικούς που εκδίδουν έντυπα ή λευκώματα προγραμμάτων Π.Ε., καθώς και τις Περιβαλλοντικές Οργανώσεις που εκδίδουν σχετικό υλικό, να αποστέλλουν ένα αντίτυπο στην Ένωση μας, στη διεύθυνση που αναγράφεται στον τίτλο του εντύπου μας. Έντυπα που λάβαμε είναι:

Βιβλία:

- «**Ας μοιραστούμε τη Φύση με τα παιδιά**» Joseph Cornell. Εκδόσεις ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ Θεσσαλονίκη 1995
- «**Σημαντικές περιοχές για τα Πουλιά**». Έκδοση της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας 1994
- «**Απορίες για τα Απορρίμματα - Προτάσεις Π.Ε. στα σχολεία, για τα σχολεία και την Ανακύκλωση**». Έκδοση της Οικολογικής Εταιρείας Ανακύκλωσης 1995

Εφημερίδες - Περιοδικά:

- «**ΝΕΑ από την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στον Έβρο**», φύλλο 10 .

Έκδοση υπευθ. Π.Ε. Β/θμιας Εκπ/σης Ν. Έβρου.

- «**Αμφίβιον**», τεύχος 10. Έκδοση ΕΚΒΥ.
- «**Λόγια και όχι μόνο...**», Εφημερίδα της ομάδας Π.Ε. του Γυμνασίου Κασσάνδρας Χαλκιδικής.
- «**ΟικοΕρευνοΕυαισθησιολογία**», φύλλο 3. Δίμηνη έκδοση μαθητών 2ου Γυμνασίου Καλύμνου.
- «**Τρίτο**», φύλλα 10 & 11. Μηνιαία έκδοση ομάδας Περιβάλλοντος 3ου Λυκείου Πάτρας.
- «**Περιβαλλοντική Παιδεία**», φύλλα 1 & 2 . Έκδοση του Τομέα Π.Ε. της Β/θμιας Εκπ/σης Ν. Αιτωλοακαρνανίας.
- «**...και τα μυαλά στα μάρμαρα**», τεύχος 1. Εφημερίδα ομάδας Π.Ε. του 6ου Γυμνασίου Δράμας.
- «**οικο...ανησυχίες**». Διμηνιαία Εφημερίδα των Περιβαλλοντικών ομάδων 2ου & 5ου Δημοτικού Σχολείου Μεσολογγίου.
- «**Η Ίστρια Ζωή**», τεύχη 15 & 16. Διμηνιαία έκδοση Λαογραφικού Συλλόγου Καλοχωριανών Μαραμπέλου.
- «**Περιβάλλον και Ζωή**», τεύχος 2. Διμηνιαία έκδοση Περιβαλλοντικής ομάδας Λυκείου Ωραιοκάστρου.
- «**Ταράζοντας τα νερά**», τεύχος 15. Διμηνιαία έκδοση ελληνικού γραφείου

της Greenpeace.

- «**Αμπολή**». Αφιέρωμα στις περιβαλλοντικές δραστηριότητες του 2ου Λυκείου Κηφισίας. Τριμηνιαία έκδοση Συλλόγου Προστασίας Κηφισίας.

Εκδόσεις - Λευκώματα:

- «**Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Σχολικές δραστηριότητες**». Έκδοση Δ/σης Πρωτοβάθμιας Εκπ/σης - Τμήμα Περιβαλλοντικής Εκπ/σης Ν. Τρικάλων.
- «**Τα σπήλαια στη Λέσβο**». Έκδοση Ομάδας Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Εσπερινού Λυκείου Μυτιλήνης.
- «**Μεταβυζαντινή Θρησκευτική ή Εκκλησιαστική Τέχνη στην προσεισμική Ζάκυνθο: Αγιογραφία - Αρχιτεκτονική - Ξυλογλυπτική και Αργυρογλυπτική**» Έκδοση 2ου Λυκείου Ζακύνθου.
- «**Εκπαίδευση για μέσα υπέρ του Περιβάλλοντος**». Έκδοση Κίνησης Προστασίας Περιβάλλοντος της Έδεσσας.
- «**Ασβεστοχώρι: Εξέλιξη αστικού και Φυσικού Περιβάλλοντος**». Περιβαλλοντική Ομάδα Γυμνασίου - Λυκείου Ασβεστοχωρίου.
- «**Περιβαλλοντική Εκπαίδευση**», τ. Β'. Έκδοση Β' βάθμιας Εκ/σης Καστοριάς.

JOSEPH CORNELL

«ΑΣ ΜΟΙΡΑΣΤΟΥΜΕ ΤΗ ΦΥΣΗ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ»

ΣΕΙΡΑ: ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ: ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: 1994 (ISBN) 960-260-789-0)

Στον σημερινό κόσμο του υπερπληθυσμού και της υπερκατανάλωσης είναι πολύ σημαντικό να διατηρηθεί η επαφή των παιδιών με τη γη, τους φυσικούς ρυθμούς, τις αλλαγές των εποχών, την ομορφιά και το μυστήριο της. Δεν υπάρχει ελπίδα για τη γη, αν τα παιδιά δεν μάθουν να αγαπούν τη φύση, να αγαπούν τη ζωή και το να αισθάνονται είναι πιο σημαντικό από το να γνωρίζεις. Μ' αυτό το πνεύμα ο Cornell έγραψε το βιβλίο του, για να χρησιμεύσει σαν οδηγός γονιών και δασκάλων, που θέλουν να βοηθήσουν τα παιδιά να κατανοήσουν τον κόσμο γύρω τους και να αισθανθούν την βαθιά προσωπική ικανοποίηση που δίνει η επαφή με τη φύση. Κάποια ξεχωριστή στιγμή της ζωής μας η φύση μας αγγίζει με ένα ιδιαίτερο για τον καθένα μας τρόπο. Τα μαθήματα της Μητέρας Φύσης έχουν ιδιαίτερη αξία για τα παιδιά στη διάρκεια της ανάπτυξής τους. Το θέμα που πραγματεύεται λοιπόν αυτό το βιβλίο είναι, πως μπορεί η φύση να εμπνεύσει χαρούμενες και δημιουργικές εμπειρίες σε εμάς και τα παιδιά μας. Τα 42 παιχνίδια που παρουσιάζονται στο βιβλίο, εισάγουν το παιδί ή τον ενήλικα στο φυσικό κόσμο. Η φύση γίνεται η ίδια δάσκαλος και το παιχνίδι γίνεται η φωνή της - άλλοτε επιστημονική,

άλλοτε καλλιτεχνική και καμιά φορά μυστικιστική. Η πρώτη ομάδα παιχνιδιών εξοικειώνει το σώμα και τα συναισθήματα μας με το φυσικό περιβάλλον. Ακολουθούν παιχνίδια που δημιουργούν μια ήρεμη διάθεση περισυλλογής. (Μη σκεφθείτε καθόλου ότι τα ήρεμα παιχνίδια είναι βαρετά. Έχω δει παίκτες που ένοιωσαν τόση ηρεμία και συνάμα τέτοια έντονη εγρήγορση, που η ανάμνηση των παιχνιδιών αυτών, χρόνια αργότερα, τους δημιουργούσε πολύ όμορφη διάθεση). Μερικά παιχνίδια δείχνουν τις πιο σύνθετες λειτουργίες της φύσης, για παράδειγμα τις οικολογικές αρχές που διέπουν τα φυσικά οικοσυστήματα, αλλά με καθόλου βαρετό τρόπο, όπως συνήθως γίνεται στα βιβλία. Όταν παίζουμε ενεργούμε δυναμικά και αισθανόμαστε άμεσα τους φυσικούς κύκλους και τις διεργασίες της φύσης. Τα παιδιά καταλαβαίνουν και θυμούνται καλύτερα τις βασικές αρχές, όταν μαθαίνουν μέσα από την άμεση και προσωπική εμπειρία. Άλλα παιχνίδια πάλι συντονίζουν τα πιο λεπτά συναισθήματα μας, με εκείνες τις ξεχωριστές ιδιότητες του φυσικού κόσμου, όπως η γαλήνη και η ομορφιά, η ενέργεια και το μεγαλείο, το μυστήριο και το θαύμα. Επικοινωνούμε άμεσα με τη φύση με την αφή, με την όσφρηση, την ακοή, την όραση και την γεύση. Μερικά από τα παιχνίδια είναι καθαρά διασκεδαστικά. Ο αυθορμητισμός των παιδιών βρίσκεται στο στοιχείο του μέσα στα δάση, ανάμεσα στα ψηλά αγριόχορτα ή κάτω από τον έναστρο καλοκαιρινό ουρανό. Σαν ενήλικες εκτιμούμε ιδιαίτερα τέτοιες αναμνήσεις της παιδικής ηλικίας, γιατί αγγίζουν κάτι βαθιά μέσα μας.

Ειδήσεις - Ενημέρωση

ISEE '95

International Seminar on Environmental Education

Διεθνές Σεμινάριο περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Διοργάνωση: Yosemite National Institute

Το Διεθνές Σεμινάριο Π.Ε. «ISEE '95» είναι το τρίτο που διοργανώνεται κατά τη διάρκεια αυτής της δεκαετίας.

Αφιερωμένο στην ανάπτυξη ηολυ-πολιτισμικών προοπτικών για την Π.Ε., το σεμινάριο φέρνει κοντά δραστήριους εκπαιδευτικούς απ' όλο τον κόσμο για να δημιουργήσουν περιβαλλοντικά υλικά μάθησης που είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν σε όλες τις γωνιές του κόσμου.

Τα σεμινάρια του 1992 και 1994 προσέλκυσαν εκπαιδευτικούς από 12 χώρες, από την Ιαπωνία μέχρι την Ν. Αφρική και από την Λατβία μέχρι το

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΝΕΟΝ ΣΕ ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ Βέτα Τσαλίκη

Στις 1-13 Αυγούστου 1994 πραγματοποιήθηκε στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Low Bank Ground που βρίσκεται στη περιοχή του Εθνικού Πάρκου Lake District της Αγγλίας ευρωπαϊκή συνάντηση νέων με θέμα «Τέχνες, κοινότητα και περιβάλλον». Η συνάντηση στην οποία συμμετείχαν 40 νέοι και νέες από 6 χώρες της Ευρώπης (Μ. Βρετανία, Ισπανία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Τσεχία και Ολλανδία), είχε στόχο την ενθάρρυνση της ανταλλαγής εμπειριών και ιδεών για θέματα που αφορούσαν το περιβάλλον, την εκπαίδευση και τον πολιτισμό των χωρών προέλευσης των νέων. Μεγάλο μέρος του προγράμματος διαμορφώθηκε από τις συνεισφορές των συμμετεχόντων, ενώ παράλληλα συμμετείχαν σε οργανωμένες δραστηριότη-

ΕΚΘΕΣΗ ΥΛΙΚΟΥ ΠΙΑ ΤΑ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ, ΤΟΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ

Διαγωνισμός αφίσας και κατασκευών από «άχρηστα» υλικά

ΠΕΔΙΟΝ ΤΟΥ ΑΡΕΩΣ 25 - 26 ΜΑΪΟΥ 1995

Διοργάνωση: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς - Οικολογική Εταιρία Ανακύκλωσης
Αθήνα 1.2.95

Αγαπητοί εκπαιδευτικοί και μαθητές:

Τον τελευταίο καιρό όλο και περισσότερα σχολεία υλοποιούν προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με θέμα ένα από τα σημαντικότερα οικολογικά προβλήματα του πλανήτη: τα σκουπίδια.

Σε πολλά από τα παραπάνω σχολεία εκπαιδευτικοί και μαθητές έχουν δημιουργήσει ένα πλούσιο υλικό για το πρόβλημα των απορριμμάτων και τις λύσεις του. Η παρουσίαση του μπορεί να αποτελέσει μια πολύτιμη πηγή ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης όλων μας.

Μ' αυτόν τον σκοπό η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς και η Οικολογική Εταιρία Ανακύκλωσης

Νεπάλ. Τα αποτελέσματα της εργασίας τους είναι διαθέσιμα σε έκδοση με τίτλο: «Learning Approaches for Global Awareness» (LAGA).

Στόχοι του σεμιναρίου:

- πολύ - πολιτισμική κατανόηση των περιβαλλοντικών προκλήσεων
- αυξημένη υποστήριξη για προγράμματα Π.Ε.
- στρατηγικές συνεργασίας για ανάπτυξη διεθνών προσπαθειών Π.Ε.
- εκπαιδευτικές τεχνικές.

Αποτελέσματα του σεμιναρίου:

Οι συμμετέχοντες στο σεμινάριο θα συνεργασθούν για την έκδοση 1995 του LAGA

Χρόνος:

10-30 Ιουλίου 1995

Συμμετέχοντες:

- Εκπαιδευτικοί μαθητών 9 -14 χρονών.
- Διαχειριστές εκπαιδευτικών προγραμμάτων

τες στο Κέντρο και στη γύρω περιοχή τις οποίες συντόνισαν έμπειροι εκπαιδευτές. Οι νέοι και νέες που συμμετείχαν αξιολόγησαν τις πλούσιες εμπειρίες και τη δυναμική που ανέπτυξαν κατά τη διάρκεια αυτών των δύο εβδομάδων και κατέληξαν στη δημιουργία ενός δικτύου για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση με στόχο τη συνέχιση της ανταλλαγής εμπειριών και απόψεων και στόχο τη σύνδεση και άλλων νέων απ' όλη τη Ευρώπη. Ορίστηκαν συντονιστές στις προαναφερθείσες χώρες, ενώ ως γενική συντονίστρια ορίστηκε μια Ελληνίδα στην οποία οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να απευθύνονται για περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: Μαρία Κατσακιώρη, Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων, 14ο χιλ. Θεσσαλονίκης - Μηχανιώνας, 570 01 θέρμη, τηλ. (031) 473.320, 473.432, FAX: 471.795.

Πρόσφατα πληροφορηθήκαμε ότι το παραπάνω πρόγραμμα θα επαναληφθεί για δεύτερη φορά το

οργανώνουν έκθεση εκπαιδευτικού υλικού με θέμα τα απορρίμματα. Το υλικό αυτό μπορεί να περιλαμβάνει κείμενα, αφίσες, φωτογραφίες, ζωγραφίες, σκίτσα κ.α. καθώς και κατασκευές από «άχρηστα» υλικά.

Τα παραπάνω θα εκτεθούν σε ειδικό χώρο στο πλαίσιο της ετήσιας έκθεσης βιβλίου, στο Πεδίο του Άρεως, στις 23 - 26 Μαΐου. Στην έκθεση θα βραβευθούν αφίσες, και κατασκευές, δημιουργίες των μαθητών.

Οι αφίσες πρέπει να έχουν ως θέμα το πρόβλημα των απορριμμάτων και τις λύσεις του (μείωση, επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση κ.λ.π.) και διαστάσεις με αναλογία πλάτους - μήκους 2:3 ίπ.χ. 20 cm X 30 cm, 30 cm X 45 cm). Μαζί με την αφίσα πρέπει να επισυνάπτονται τα στοιχεία του σχολείου και των μαθητών που τη δημιούργησαν, καθώς και κάποιο σύνθημα - τίτλος, εκτός αν αυτό υπάρχει μέσα στο σχέδιο της αφίσας. Στην έκθεση θα επιλεγούν οκτώ αφίσες, οι οποίες και θα τυπωθούν σε ενιαία μεγάλη αφίσα.

Επίσης θα βραβευθούν οκτώ σχολεία που δημιούρ-

- Εκπαιδευτές εκπαιδευτικών.

Τόπος:

- Headlands Institute and the Presidio of San Francisco in the Golden Gate National Recreation Area (YSA)

-Yosemite Institute in Yosemite National Park (USA)

Κόστος:

1.400 Δολλάρια Η.Π.Α. Περιλαμβάνει: δωμάτιο, φαγητό, πρόγραμμα, υλικά, όλες τις μεταφορές με τα την άφιξη στο San Francisco, ψυχαγωγία.

Για πληροφορίες:

Κώστας Νικολάου

στη διεύθυνση:

Κ.Ε.Π.Ε.Θ., Τ.Θ. 17025, Θεσσαλονίκη 54210 ή στο τηλέφωνο (031) 224.950

(Οργανισμός Ρυθμιστικού Θεσσαλονίκης)

φεινό καλοκαίρι στο ίδιο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Low Bank Ground την περίοδο 1 -13 Αυγούστου 1995. Το φεινό πρόγραμμα σχεδιάστηκε για 28 νέους και νέες 18 - 25 ετών, 4 από κάθε μία από τις παρακάτω χώρες: Ελλάδα, Ισπανία, Ολλανδία, Αυστρία, Τσεχία, Ουγγαρία και Μ. Βρετανία. Προτείνεται να συμμετέχει ένας νέος ή νέα από κάθε χώρα της προηγούμενης συνάντησης και τρεις καινούριοι έτσι ώστε να αναπτυχθεί και να επεκταθεί το δίκτυο. Προϋπόθεση για τη συμμετοχή είναι η ενεργός δράση και το ενδιαφέρον τους σε περιβαλλοντικά θέματα και βασική γνώση της Αγγλικής γλώσσας.

Για περισσότερες πληροφορίες και αιτήσεις συμμετοχής απευθυνθείτε στα μέλη της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε., ή στη Μαρία Κατσακιώρη στη διεύθυνση που αναφέρεται πιο πάνω.

Παρακαλούμε να αποστείλετε τις αιτήσεις μέχρι τις 15 Μαΐου.

γησαν τις πιο πρωτότυπες κατασκευές από «άχρηστα» υλικά. Σε καθένα από τα παραπάνω σχολεία θα δοθεί από τη Γραμματεία Νέας Γενιάς το ποσό των 100.000 δρχ. με σκοπό τη δημιουργία προθηκών για τις κατασκευές τους, προκειμένου αυτές να αποτελούν αντικείμενο μόνιμης έκθεσης στο χώρο του σχολείου.

Στην έκθεση θα λειτουργήσει ειδικός χώρος, όπου οι μαθητές μπορούν να παρουσιάσουν διάφορα δρώμενα (θεατρικά, μουσικά κ.λ.π.) οικολογικού περιεχομένου.

Δηλώστε, όσο συντομότερα μπορείτε, τη συμμετοχή σας στην έκθεση γράφοντας ή τηλεφωνώντας στην Οικολογική Εταιρία Ανακύκλωσης (Ευελπίδων 5,113 62 Αθήνα τηλ. 82 28 795)

Μπορείτε να στείλετε τις αφίσες σας στην παραπάνω διεύθυνση ή να τις φέρετε στο χώρο της έκθεσης μαζί με τις κατασκευές και ότι άλλο έχετε δημιουργήσει, ύστερα από προσυνεννόηση.

Σας ευχαριστούμε για τη συνεργασία σας.

Ευχαριστίες

Ευχαριστούμε τον αναπτυξιακό Σύνδεσμο Κασσάνδρας για τη χρηματοδότηση της Έκδοσης του 5ου τεύχους του Εντύπου «για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση» και τη δεδομένη συνεργασία του σ' όλες τις προσπάθειες μας.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ

Για τον άνθρωπο και το περιβάλλον"

Ποιοτική και πολιτιστική αναβάθμιση με:

- δημιουργία έργων υποδομής
- προγράμματα αποκομιδής απορριμμάτων και ανακύκλωσης υλικών
- καθαριότητας ακτών
- κατάρτισης ανέργων νέων
- φροντίδα για την προστασία του περιβάλλοντος και την ποιοτική αναβάθμιση του Τουρισμού στην περιοχή
- Διοργάνωση του Φεστιβάλ Κασσάνδρας Χαλκιδικής στο Αμφιθέατρο Σίβηρης, του μεγαλύτερου πολιτιστικού γεγονότος του Νομού.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ

"Με ανθρώπινο πρόσωπο για το περιβάλλον και τον πολιτισμό"

Εκστρατεία Ενημέρωσης για τη μείωση απορριμμάτων και την ανακύκλωση

Εκστρατεία ενημέρωσης σε πανελλαδική κλίμακα ξεκινά η Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης με τη χορηγία της εταιρείας «The Body Shop». Η εκστρατεία ενημέρωσης σε συνεργασία με τοπικούς φορείς, θα πραγματοποιηθεί σε 12 πόλεις της Ελλάδας, σύμφωνα με το παρακάτω πρόγραμμα. Θα περιλαμβάνει εκδηλώσεις με ομιλίες σε μαθητές, ανοικτές συζητήσεις, προβολές, εκθέσεις φωτογραφικού υλικού, αφίσσας και εργασιών για την ανακύκλωση.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ

Τρίτη 2.5.95 έναρξη εκστρατείας από Αθήνα
Πέμπτη 4.5.95 Καβάλα
Παρ. - Δευτ. 5 - 8.5.95 Θεσσαλονίκη
Τρ. - Τετ. 9 - 10.5.95 Γιάννενα
Πέμπτη 11.5.95 Τρίκαλα

Παρ. - Σαβ. 12 - 13.5.95 Λάρισα
Κυρ. - Τρ. 14 - 16.5.95 Βόλος
Τετάρτη 17.5.95 Χαλκίδα
Πέμπτη 18.5.95 Αθήνα
Παρ. - Σαβ. 19 - 20.5.95 Ηράκλειο
Κυρ. - Δευτ. 21 - 22.5.95 Ρέθυμνο
Τρ. - Πέμ. 23 - 25.5.95 Χανιά
Παρ. - Κυρ. 26 - 28.5.95 Πάτρα
Δευτέρα 29.5.95 Καλαμάτα
Τρίτη 30.5.95 Αθήνα
Τετ. - Πέμ. 31.5 - 1.6.95 Κορυδαλλός, Αττικής
Παρ. - Σαβ. 2 - 3.6.95 Περιστερί, Αττικής
Κυρ. - Δευτ. 4 - 5.6.95 Ν. Σμύρνη, Αττικής
Τρι - Τετ. 6 - 7.6.95 Κηφισιά, Αττικής
Πέμ. - Παρ. 8 - 9.6.95 Κέντρο Αθήνας
Σχολεία των παραπάνω νομών, Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης, που εκπονούν προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπ/σης σχετικά με τα σκουπίδια και την Ανακύκλωση, να έρθουν σε επαφή με τους υπευθύνους Π.Ε. των νομών τους για συμμετοχή στις παραπάνω εκδηλώσεις και για περισσότερες πληροφορίες.

